

ΚΑΘΕΦΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΙΟΥΝΗΣ 1991

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'

Τεύχος 31

ΚΑΘΕΡΕΦΤΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΙΟΥΝΗΣ 1991

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'
Τεύχος 31

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕ'ΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΕΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕ'ΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ Ευδοκίου
ΗΜΕΡΟΜ. 28-7-91
ΑΡΙΘ. 24638

«ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ»

Συντάσσεται από Επιτροπή
Μελών του Συλλόγου και
της Αδελφότητας
Αμπελοχωριτών
ΕΔΡΑ: ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Δ)νη περιοδικού - Επικοινωνία

Κώστας Σιώτος
Ρώμα 17
452 21 Γιάννενα
τηλ. 78141 - 33051

Γιώργος Αναστασίου
ΡΙζάρη 16
452 21 Γιάννενα
τηλ. 37286

Χρήστος Δημοσθ. Αλεξίου
Μιχ. Βόδα 215
104 46 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 3600611

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Εσωτερικού Δρχ.: 500
Εξωτερικού Δολ. 20

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ ---

— ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ:

Κ. Ε. Σιώτος

Ρώμα 17

452 21 Γιάννενα

Τηλ. 78141

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Σύλλογος Απανταχού
Αμπελοχωριτών

Αμπελοχώρι Ιωαννίνων

Αδελφότητα Αμπελοχωριτών
Φυλής 24
104 33 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 8235570

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Αλεξίου Χρήστος Δημοσθ.
Αναστασίου Γιώργος Δ.
Αναστασίου Κώστας Δ.
Σιώτος Κώστας Ε.

—3—

Προς τους απανταχού Αμπελοχωρίτες

Στις 23 Μαΐου στη δεύτερη κατά σειρά έκτακτη γενική συνέλευση, έγινε η εκλογή του νέου διοικητικού συμβουλίου του συλλόγου μας.

Η σύνθεσή του είναι η εξής:

Πρόεδρος : Αντώνης Αντωνίου
Αντ)δρος : Χρήστος Δ. Αναστασίου
Γραμματέας: Κων)νος Ε. Σιώτος
Ταμίας : Ελευθέριος Γ. Αλεξίου
Μέλη : Κων)νος Δ. Εξάρχου
Κων)νος Σ. Εξάρχου
Χαρίλαος Ι. Μπαλωμένος

Η μικρή συμμετοχή, επιβεβαίωσε για άλλη μια φορά την άσχημη κατάσταση που υπάρχει στον σύλλογό μας τα τελευταία χρόνια.

Οι νεολαίοι μας έλαμψαν με την απουσία τους. Οι δύο - τρεις μικρότεροι ήταν ... τριανταπεντάρηδες. Οί μεγαλύτεροι, για μία ακόμα φορά ... δεν παρευρίσκονταν.

Και είναι πραγματικά λυπηρό το γεγονός, όταν στα Γιάννενα ζουν μερικές εκατοντάδες χωριανοί, με αξιόλογη παρουσία και προσφορά στην πολιτιστική και κοινωνική ζωή της πόλης.

Ο σύλλογός μας ήταν το μέσο επικοινωνίας και δραστηριοποίησης των απανταχού Αμπελοχωριτών. Είχε εδώ και πάρα πολλά χρόνια σημαντική και ίσως μοναδική προσφορά στην πολιτιστική και κοινωνική ζωή του χωριού μας, αλλά και πιο πέρα απ' αυτό. Χτίστηκε με το λιθαράκι που έβαλε ο καθένας μας, άλλος μικρότερο και άλλος μεγαλύτερο. Και ήταν, από τους πιο ζωντανούς συλλόγους της

περιοχής μας, όπως συχνά το έλεγαν ακόμη και οι ξενοχωρίτες, γεγονός που μας προκαλούσε ιδιαίτερη περηφάνεια και ικανοποίηση.

Τα τελευταία όμως χρόνια, συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Ο σύλλογός μας ξεθεμελιώνεται, όπως θα έλεγαν και οι μάστοροί μας. Σύλλογος υπάρχει και σύλλογος δεν υπάρχει, ή μάλλον υπάρχει στα χαρτιά.

Είναι φυσικό λοιπόν να υποστηρίζεται από αρκετούς η άποψη, ότι ο σύλλογός μας είναι πια παρελθόν, όταν το ίδιο ακριβώς συμβαίνει, με πολλούς πολιτιστικούς συλλόγους της περιοχής.

Αυτή την άποψη ενισχύει ακόμη περισσότερα και το γεγονός ότι, κάτω από την πίεση των μεγάλων προβλημάτων της εποχής μας, έχει αλλάξει σε σημαντικό βαθμό ο τρόπος ζωής μας με όλα τα επακόλουθα.

Αντίθετα μ' όλα αυτά, εμείς πιστεύουμε ότι ο σύλλογός μας, έχει ζωή και έχει την δύναμη να ξεπεράσει την άσχημη κατάσταση που βρίσκεται, ανοίγοντας καινούργιους δρόμους επικοινωνίας μεταξύ μας. Με τη δουλειά όλοι μαζί, οι νέοι με τις ιδέες, και οι παλαίοι με την πείρα να ξαναφτιάξουμε το σύλλογό μας πρώτο. Για να κλείσουμε όλους εκείνους τους δρόμους που οδηγούν στην αποξένωση και την απομόνωση. Να δώσουμε καινούργιο νόημα στις σχέσεις μας μέσα από μία νέα συνάντηση, μαζί όλοι οι Αμπελοχωρίτες.

ΤΟ Δ.Σ.

Η Ντίνα Αντωνίου θυμάται και γράφει:

Δευτεροετής φοιτήτρια ξεκίνησα από την Αθήνα με το όνειρο παραμάσκαλα να ξαναζήσω στιγμές της παιδικής μου ηλικίας, να ξαναζωντανέψω μνήμες μέσα από τις κιτρινωμένες σελίδες του παιδικού μου ημερολογίου. Ήθελα να ξαναδώ τους συγγενείς του πατέρα μου, που μέναν πέρα σ' εκείνον το μαχαλά των Πραμάντων.

Έφτασα στο Σκλούπο και αναζήτησα τη Σπυριδούλα του Κίτσιου — Βασίλη, να με πάει μιας και εκείνη ζούσε πολύ καιρό στο Στενό και κάπου - κάπου έβλεπε το μπάρμπα μου τον Νίκο Μιάμη που έφερνε τό κοπάδι του κατ' εκείνες τις σιάνες.

Μα η Σπυριδούλα το καλοκαίρι εκείνο, τέλη Αυγούστου ήταν ήδη στο Στενό.

Δεν θυμάμαι να σας πω πώς έφτασα στο Στενό.

Όλα μου φαίνονταν τόσο αλλαγμένα. Άλλωστε είχαν περάσει τόσα χρόνια από τότε που πέθανε η γιαγιά μου η Ελευθερία του Ξεκάρφωτου που μ' έπαιρνε μαζί της τα καλοκαίρια.

Ξαναθυμήθηκα όλες τις στρατούλες που χάραζαν τόσα χρόνια πριν τα πήγαινε - έλα των χωριανών μας, τις γουρνίτσες από γλήνα που με τόση τέχνη έφτιαχναν τα χέρια των γυναικών, για να μαζέψουν το καλοκαίρι σταγόνα σταγόνα το νερό.

Θυμάμαι τη βάβω μου που ξαπόσταινε πρώτα και έπειτα μούβαζε το φακίολι της να πω νερό.

Έχει πολλές βδέλλες, μούλεγε, που βυζαίνουν το αίμα και πεθαίνουν οι άνθρωποι.

Πάσα μυστικά μάθαιναν από τη γη κάτω από το φως του ήλιου.... Μα εγώ δεν καταδεχόμουν το φακίολι. Προτιμούσα από το παγούρι που το έζωνε στην τριχιά.

Ε, τότε καρτέρει, μούλεγε, να φτάσουμε στη βρυσούλα να πιεις δροσερό. Στη βρυσούλα πριν φτάσουμε στο Βακούφικο Μύλο εννοώ - εκεί με το συκώφυλλο στην κορίτα για να μπορούν να γεμίζουν οι βαρέλες.

Εκεί γινόταν το ξαπόστιαμα της γιαγιάς μου όταν ερχόταν από το Στενό φορτωμένη καλαμπόκια, κολοκύθια, σούκα (τα πρώτα σούκα του Αυγούστου) τα πρώμα καθώς λέγανε. Σκεφτείτε πρώμα τέλη Αυγούστου, όταν τα σούκα στην Αττική κοντεύουν να τελειώσουν.

Και συνάμα ξεκουραζόμουν κι εγώ κάτω από τον παχύ ίσκιό που άφηναν εκείνα τα θεόρατα πλατάνια. Αρχαία πλατάνια, μούλεγε η βάβω μου, όταν ήθελε να πει ότι ήταν γέρικα και μου διηγιότανε για τον μύλο του Φώτη που πήγαιναν οι γυναίκες με τα γεννήματα και περίμεναν

από τα ξημερώματα να ξυπνήσει ο μυλωνάς για να βάλει το μύλο μπροστά.

Μα ο Φώτης υπναράς καθώς μολογάνε, αργούσε να ξυπνήσει. Γκρινιάζαν οι γυναίκες απ' έξω: Θα μας πάρει το βράδυ Φώτη ξύπνα τώρα πούχουμε κι άλλες δουλειές να κάνουμε. Έχει ο Θεός, απαντούσε εκείνος, ήρεμος απ' ότι φαντάζομαι, χωρίς κανένα άγχος. Άλλη φορά το φαΐ. Δεν έβαζε μπρός στον ύπνο του ούτε φαΐ που θάχανε.

Το φαΐ για όσους νεώτερους δεν γνωρίζουν, ήταν η αμοιβή του μυλωνά για το άλεσμα, που αντιστοικούσε σε μια οκά αλεύρι στις 30 οκάδες καλαμπόκι.

Πώς νάχε άγχος, σκεφτόμουν, όταν συντροφιά είχε το νερό που έτρεχε πάνω από τη λαγκαδιά, τη μυλόπετρα που γύριζε, τα πουλιά που κελαϊδούσαν ασταμάτητα.

Θυμάμαι, όταν ξημερώματα φτάναμε με τη γιαγιά μου κατεβαίνοντας για το Στενό, κελαϊδούσαν αηδόνια. Αηδόνια είναι μούλεγε η θάβω μου. Όταν ξημερώνει αυτά λαρώνουν.

Όλα τα ζωντανά του Θεού κουβενιάζουν αναμεταξύ τους και τ' αηδόνια αναγγέλουν τον ερχομό της ημέρας. Τι ευδαιμονία Θεέ μου και πόσο μου λείπουν σήμερα οι στιγμές εκείνες, οι γεμάτες αθωότητα - και πόση ανακούφιση πνευματική και συναισθηματική νοιώθω σαν τα φέρνω στο νου μου. Είναι το αποκούμπι της ψυχής μου. Σαν νοιώθω πικραμένη ή διαψευσμένη από χίλια δυο πράγματα πάντα καταφεύγω σ' εκείνα τα παιδικά μου χρόνια, στις κτρινισμένες σελίδες από το παιδικό μου γράψιμο, όταν με συντρόφευε και με ντάντευε η γιαγιά μου η Ελευθερία.

Όλα αυτά είναι μια παρεμβολή του νου που συνειρμικά μου φέρνει χίλιες δυο αναμνήσεις.

Τι κελιάδισμα ήταν εκείνο, τι κολορατούρα φωνητική, τι επάνω Ν το βγάζανε! Όταν στην εφηβεία μου ασχολήθηκα με την Όπερα και άκουσα SOPRANO να βγάζουν επάνω Ν το, θυμόμουν πάντα τ' αηδόνια της ρεματιάς. Οι μεγάλες πριμαντόνες μπορούσαν να συγκριθούν στους λαρυγγισμούς μόνο με τ' αηδόνια γι' αυτό την Κάλλας την χαρακτηρίζαν και είναι βέβαια η μεγάλη ΑΗΔΟΝΑ του Λυρικού τραγουδιού.

Όλα με αρμονία φτιαγμένα.

Μόνο τις σχέσεις των ανθρώπων δεν μπόρεσε ο Ύψιστος να φτιάξει με αρμονικό τρόπο. Ευτυχώς που υπάρχει και η φύση για να αποζημιώνει τους ευαίσθητους.

Πόσο μακριά με τράβηξαν οι αναμνήσεις μου, σαν Κίρκη που μαυλίζει τις ψυχές και ξεφύγα από την αρχική μου διήγηση.

Η Σπυριδούλα με κάλεσε στο κονάκι της σαν έφτασα στο Στενό, πάντα πρόσχαρη μαζί μου, με θυμόταν βλέπετε από τα μικρά μου, παιδί της πρώτης του Δημοτικού. Νέα κοπέλλα προσπαθούσα να ξεδιακρίνω

στο πρόσωπό της τ' ανδρία που άφησε επάνω της ο χρόνος.

Εκεί κι άλλες κοπελλιές, μεγαλύτερες, που μετά δυσκολίας ανεγνώριζα. Δέρματα που τάχε ρημάξει ο μόχθος, αργασμένα από τους δύσκολους καιρούς, γυναίκες στη δική μου τη σημερινή ηλικία. Χέρια σκληρά, το χάδι τους σου έγδερνε το μάγουλο και η δική μου ματιά πληγωνόταν, σκληραίνει, γινόταν ίδια με εκείνη την πέτρα που προσπαθούσαν να οργώσουν, να την κάνουν γη καλλιεργήσιμη.

Τι θα φας ψυχή μου; Έχω λίγο κολοκύθι αλευρωμένο.

Θυμόμουν πάντα αυτό το φαγητό το φτιάχναν σαν πρόχειρο και εύκολο μαγειρεύτο οι γυναίκες, όταν πηγαίναν στο Στενό. ΑΛΛ' ίσως κάποια άλλη φορά σας διηγηθώ γι' αυτό.

Μια και δυο ξεκινήσαμε για την Τούρκα.

Στο δρόμο συναντήσαμε τον μπάρμπα μου το Νίκο Μιάμη. Μούχαν παραγγείλει να πάω να τους δω κι εγώ τους το υποσχέθηκα. Στο δρόμο βρίσκαμε παντού πουκάμισα του φιδιού κι εγώ έτρεμα από το φόβο μου μην αράξει καμιά δειτρογαλιά. Οι φτέρες ήταν ψηλές ίσα με το μπόι μου. Μου άγγιξαν τα λιανά μου πόδια και γω φανταζόμουν πως με άγγιξε ο αστρίτης.

Διάβα μπροστά, μούλεγε η καημένη η Σπυριδούλα. Τι σου φταίνει τα ζωντανά; Σκιάζονται κι αυτά όπως σκιαζέμαστε κι εμείς και κόβουν πέρα.

Μικρός μαχαλάς η Τούρκα, από πέντε μόνο οικογένειες αρμονικά δεμένες μεταξύ τους. Ζούσαν όλοι τους από την κτηνοτροφία και από τα λιγιστά κτήματα που καλλιεργούσαν — καλαμπόκι και σιτάρι ίσα - ίσα μούλεγε ο πατέρας μου, που τους έφταναν για τις ανάγκες του σπιτιού.

Εκείνος που μου έκανε εντύπωση ήταν τα νοσηρότατα και μεγάλα σαν μήλα σούκα που είχαν.

Δεν είχα ξαναδεί στη ζωή μου τόσα μεγάλα σούκα εκτός βέβαια πολύ αργότερα σε κάποια μεγάλη μπουτίκ φρούτων από τα καλά μανάβικα της Αθήνας, που τα πουλούσαν 500 δραχ. το κιλό Ιούνιο μήνα. Πρωτόγονη η ζωή τους. Άλλωστε τι δεν ήταν πρωτόγονο ακόμα το 1967;

Ο μπάρμπα μου κάπνιζε αντί καπνού ψιλοκομμένο και περιποιημένο αλίζφακο και αντί τσιγαρόχαρτου ένα κομμάτι εφημερίδας. Σκεφτόμουν από μέσα μου: Μα καλά με τέτοιο χοιτάρι δεν τούρχειται ο ουρανός σφοντύλι;

Μα γίδια έβασκε ο χριστιανός δεν έλυνε λογαρίθμους για να θέλει καθαρό μυαλό. . . .

Δεν ξέρω εάν η Ελλάδα είχε κατά νου το 1967 να μπει στην Κοινή Αγορά. Μόνο που θάπρεπε στα κοινοτικά προγράμματα να αναφέρει πως σε μερικές επαρχίες μαζεύαμε αλίζφακο FLAVOR για μρωδάτα σπιρτά τοιγάρα.

Κατακαημένη Ελλάδα. . . . Διακονάρα πάντα σου μέλλε νάσαι.

Πονόψυχοι άνθρωποι οι συγγενείς του πατέρα μου - άλλος να μου στρώνει για να φάω, άλλος να μου ρίχνει ρούχο στην πλάτη που ήμουνα ιδρωμένη από το δρόμο, να με κοιτάζουν στα μάτια για να προλαβαίνουν τις επιθυμίες μου. Δεν θα ξεχάσω τη συγκίνηση που ένιωσα τις τρεις μέρες που έμεινα μαζί τους.

Μούλεγε η θεία μου η Βασίλαινα.

Ανέβα Ντίνα να κόψεις ψύκα, δεν έχετε τέτοια πράγματα εσείς στην Αθήνα. Κι εγώ έτρωγα ένα και χόρταινα. Δεν μπορούσαν να καταλάβουν πως δεν χωρούσε το στομάχι μου. Πίστευαν πως δεν τους καταδέχουμαι εγώ μια πρωτεουσσιάννα κι επάνω απ' όλα μια γραμματιζόμενη. 'Η εκείνο το βούτυρο που βγάλαν από το γάλα που κτυπούσαν όλο το απόγευμα στις θούτες. Μου το άλειψε η θεία μου πάνω στο φρέσκο ψωμί που μόλις έβγαζε από τη γάστρα και μου τόβαζε μπροστά στην τάβλα, και μένα μ' έπιανε μια ανησυχία πως θα καταφέρω να μην το φάω χωρίς να τους προσβάλω.

Ιδιαίτερα γραφική εκείνη η βάβω η Γιώργαινα που ήταν τυφλή κι όμως έβασκε ολόκληρο κοπάδι από ρεματιά σε ρεματιά κι από γκρεμό σε γκρεμό. Βάβω μου, της έλεγα εγώ, γιατί πηγαίνεις τόσο μακριά αφού δεν βλέπεις;

Αϊ καλημέρα σου μούλεγε, τούτα τα πόδια ξέρουν μόνα τους το δρόμο, δεν χρειάζεται να τα οδηγώ εγώ από το νου.....

Τη θυμάμαι με ρηκωμένο το νερίλι της για να μην μπλέκεται στις δατσουνιές να γυρίζει το βράδυ το κοπάδι ψηλαφητά, τις φτέρες και τα βάτα, και να το οδηγεί στο μαντρί χωρίς να λείπει κανένα ούτε η μαυρούλα ούτε η ασπρούλα. Φέρναν άλλωστε όλα τους κυπριά στο λαιμό και δίνουν το παρόν το βράδυ και εκείνη τα αγαπούσε και τα χάιδευε στο κεφάλι κι εγώ δεν μπορούσα να καταλάβω αν ήταν από τρυφεράδα ή γιατί με την επαφή μετρούσε εκείνα που δεν είχαν κυπριά.

Ζωή γεμάτη συγκινήσεις για μας τους πρωτεουσσιάνους, τους αστούς. Σκληρή και αμείλικτη για κείνους. Σφιγγόταν η καρδιά τους, ο κόμπος τους ανέβαινε στο λαρύγγι σαν ξαπόστειναν το βράδυ. Είχαν την περηφάνεια και δεν παραπονιόντουσαν για τίποτα.

Τσουράπια και φανέλλα μάλλινη φόραγε η βάβω μου ακόμη και το καλοκαίρι. Με μια κίνηση του κεφαλιού της μούδειχνε τα συντρίμια της ζωής της.

Τι θάθελες στη ζωή σου βάβω μου, της είπα.

—Τίποτα καλημέρα σου, μου απάντησε. Νάναι τα παιδιά μου γερά και νάβλεπα εκείνα τα Γιάννενα.

Με γέμισαν καλούδια και πήρα το δρόμο της επιστροφής συγκινημένη και πικραμένη για τη ζωή που δεν έζησαν εκείνοι!!!

Για μια ζωή ΣΤΡΑΦΙ!!!

Ντίνα Χρ. Αντωνίου
Οδοντίατρος

Οι εκκλησίες του χωριού μας

Αν απαριθμήσει κανένας τις εκκλησίες που είναι χτισμένες στο Αμπελοχώρι, εννοώ, εκτός από το μεγάλο καθεδρικό ναό του χωριού, τα εξωκκλήσια, βγάζει αβίαστα το συμπέρασμα του πολύ ανεπτυγμένου θρησκευτικού συναισθήματος και της μεγάλης επιρροής της εκκλησίας στην κοινωνική και διοικητική λειτουργία της μικρής αυτής κοινωνίας.

Πέρα από αυτό το αβίαστο συμπέρασμα, εξετάζονται τοπογραφικά τα εξωκλήσια που περιβάλλουν το χωριό διαπιστώνει πάλι: ότι βρίσκονται στα πιο περίοπτα στρατηγικά σημεία.

Δεν νομίζω ότι διαφορετική θα ήταν η διάταξη οχύρωσης του χωριού από ένα καλό στρατηγό. Είναι χτισμένα σε τέτοιες περίοπτες στρατηγικές θέσεις και σε περάσματα που ο εχθρός δεν μπορεί να περάσει με τίποτα.

Και εχθρός στην προκειμένη περίπτωση είναι τα κακά πνεύματα. (δαίμονες, σατανάρες και καλότυχες όπως συνηθίζονται να λέγονται στο Αμπελοχώρι).

Και έτσι βλέπει κανείς, βορειοδυτικά στο ύψωμα που δεσπόζει της φοβερής χαράδρας της Πολιτσάς το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου: Οι Αμπελοχωρίτες σε αντιδιαστολή προς τον καθεδρικό ναό του χωριού που είναι αφιερωμένος στον Άγιο Νικόλαο, το εκκλησάκι αυτό το ονομάζουν Αη - Νκολάκ'. Υποκριστικό που σημαίνει μικρό εκκλησάκι. Η λέξη Αη - νκολάκ' είναι τοπωνύμιο της περιοχής αυτής.

Από αυτό το ύψωμα η θέα είναι καταπληκτική. Βλέπει κανείς όλα τα Καϊσανοχώρια και τον κόλπο των Ιωαννίνων. Τα Γιάννενα με τη λίμνη τους. Το Μιτσικέλι και στο βάθος τα βουνά της Αλβανίας. Αριστερά τα βουνά της Λάκκας Σούλη. Ανατολικά την οροσειρά της Πίνδου και όλο τον όγκο των Τζουμέρκων και κάτω την κοιλάδα που περνάει ο Καραυτινός. Δεξιά τα Χουλιαροχώρια.

Και με την εποπτεία που ασκεί από τη δεσπόζουσα αυτή θέση ο Αη - νκολάκ' δεν αφήνει να περάσει κανένα κακό πνεύμα για το χωριό.

Δίπλα ακριβώς περνάει ο δρόμος που έρχεται από την Πολιτσά για το χωριό. Για κάθε ενδεχόμενο εκεί στον αυχένα υπάρχει και ένα μικρό εικονισμάκι. Το εικονισμα στ' Γούλα.

Αριστερότερα και δίπλα από το δρόμο που πηγαίνει προς την Παπάγια είναι το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας. Ανατολικότερα και στο μεγαλύτερο ύψωμα του χωριού ακριβώς στην κορυφογραμμή και στα όρια με τους Ραφταναίους είναι το εξωκκλήσι του Αϊ - Διά. Το εκκλησάκι αυτό ανήκει στην κοινότητα των Ραφταναίων.

Στο βόρειο μέρος και στο κορφόβουνό είναι ο 'Άγιος Κωνσταντίνος. Και τέλος ανατολικά είναι η Αγία Παρασκευή.

Στα κέρατα περάσματα η έξοδος του χωριού είναι από ένας Σταυρός. Στον Κρεμαστό ή Σταυρό και ακριβώς στο σημείο που διχάζεται ο δρόμος (ο ένας πηγαίνει προς τα Νοτίκα και ο άλλος προς την Πλάκα) είναι ο ένας Σταυρός. Ο άλλος είναι στην έξοδο προς τα Αντωνέικα.

Υπάρχει ακόμα και η εκκλησούλα. Μικρό προσκυνητάρι κοντά στα Αλώνια και δίπλα από τα Τριαντέικα. Και τέλος ο καθεδρικός ναός του χωριού που είναι αφιερωμένος στον 'Άγιο Νικόλαο.

Με αυτή τη διάταξη το χωριό είναι φυλαγμένο στην εντέλεια. Δεν υπάρχει μονοπάτι που να μπορεί να περάσει κακό πνεύμα.

Αβίαστα θγαίνει ένα δεύτερο συμπέρασμα, ότι παράλληλα με το θρησκευτικό συναίσθημα υπήρχε και η δεισιδαιμονία σε μεγάλο βαθμό.

Εκτός από τα εξωκλήσια υπάρχουν και άλλες μαρτυρίες που επιβεβαιώνουν την παραπάνω ερμηνεία. Τα ξόρκια και οι μαγείες. Ειδικά για τα ξόρκια και τη μαγεία έχει ασχοληθεί και γράψει στον «ΚΑΘΡΕΦΤΗ» ο σεβαστός μας δάσκαλος Δημ. Τόλης.

Αλλά το μικρό αυτό σημείωμα έχει σαν σκοπό να παρουσιάσει την εκκλησία και την ιστορία τους. Είναι μια καταγραφή. Γιατί με το πέρασμα του χρόνου αυτά μένουν στη λησμονιά.

1. ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ο καθεδρικός ναός του Αμπελοχωριού είναι αφιερωμένος στον 'Άγιο Νικόλαο. Γιορτάζει στις 6 του Δεκέμβρη και την ημέρα αυτή γίνεται και το Ευχέλαιο. Χτίστηκε στα 1872. Βρίσκεται στο μεσοχώρι. Δίπλα από την πλατεία του χωριού και στη θέση μνήματα. Λέγεται μνήματα γιατί πριν μεταφερθεί το νεκροταφείο στην Αγία Παρασκευή ήταν δίπλα ακριβώς από την εκκλησία και στη θέση που είναι σήμερα η παιδική χαρά. Το κοιμητήριο ήταν στο ανατολικό μέρος της εκκλησίας.

Η εκκλησία είναι μεγάλη και σχεδόν πανομοιότυπη με τις άλλες εκκλησίες των γύρω χωριών. Είναι βασιλικού ρυθμού. Ορθογώνιο παραλληλόγραμμο και με στέγη. Απ' έξω και συγκεκριμένα από τη βερεινή και νότια πλευρά είναι το χαγιάτι. Εναρμονισμένο στην αρχιτεκτονική της εκκλησίας με ωραίες λιθόκτιστες καμάρες. Έχει σαν σκοπό τις βροχερές μέρες να προστατεύσει τους πιστούς μετά τη θεία λειτουργία.

Στη δυτική πλευρά υπάρχει το «Καμπαναριό». Το κωδωνοστάσιο χτίστηκε πολύ αργότερα στα 1936 - 37 από τους αδελφούς Χρήστο και Γιώργο Σιώτο. Έχει ύψος 12 μέτρα. Είναι αριστούργημα τέχνης. Όλες οι πέτρες είναι πελεκημένες από Σκλυπιώτες μαστόρους. Μεταπολεμικά τοποθετήθηκε και το ρολόι που είναι δωρεά του Μήτρου Τόλη.

Πριν η καμπάνα ήταν κρεμασμένη σ' ένα μεγάλο πουρνάρι απ'

έξω από την εκκλησία. Αλλά το πουρνάρι άρχισε να ξεραίνεται και η καμπάνα ήταν πια επικίνδυνη εκεί. Και ένας λέγος που έγινε το καμπαναριό ήταν και αυτός.

Εσωτερικά δεν έχει να παρουσιάσει από αρχαιολογικής πλευράς τίποτε το σημαντικό, αλλά είναι όμως εντυπωσιακά ευπρεπισμένη και καθαρή. Οι αγιογραφίες είναι όλες σχετικά καινούργιες. Φτιαγμένες τα τε-

Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου στην πλατεία του χωριού μας, όπως είναι σήμερα

λευταία χρόνια από ερασιτέχνες αγιογράφους. Η πιο σημαντική από άποψη τέχνης είναι η εικόνα του Χριστού. Ξεχωρίζει από όλες τις άλλες και χρονολογείται από τις 15 - 4 - 1861 και είναι δωρεά των Παππά Ιωάννου Στεργίου, Παππά Ιωάννου Αναστασίου και Δημητρίου Πραγιαν-

τιώπιας. Έγινε από τον ζωγράφο Πέτρο Γεωργιάδη, πρωτοψάλτη της Μητρόπολης Ιωαννίνων,

Έχει πολλά αφιερώματα από τους πιστούς. Πολυελαίους, αναλόγια, ιερά σκεύη, Ευαγγέλιο χρυσοπικέλιο, δωρεά του Αλέξη Αλεξίου. Αποτελείται από το Ιερό τον κυρίως Ναό και τον Γυναικωνίτη. Ο Γυναικωνίτης έχει και πατάρι που κάποτε το χρησιμοποιούσαν και για σχολείο.

Ανατολικά της εκκλησίας υπήρχε ένας ναΐσκος που φυλάσσονταν τα οστά. Το κοιμητήριο. Και βρειότερα το σχολείο. Σήμερα το κοιμητήριο μεταφέρθηκε στην Αγία Παρασκευή. Στην άκρη του νεκροταφείου και στο πίσω μέρος της Εκκλησίας χτίστηκε το καινούργιο κοιμητήριο, δωρεά του στρατηγού Χρήστου Πραμανιώτη και Χρήστου Δημ. Αλεξίου.

Μαζί με την ωραία πλακοστρωμένη πλατεία τα γέρικα πλατάνια, τη βρύση που είναι αριστουργήμα τέχνης και το ηρώο των περσόντων είναι το ωραιότερο και γραφικότερο κομμάτι από αισθητικής πλευράς του χωριού μας.

Αυτή είναι η εκκλησία του χωριού μας που είναι στενά συνδεδεμένη με τη ζωή μας. Μ' έλε τον κύκλο της ζωής μας. Γέννηση —γάμος— θάνατος. Εκεί στο ίδιο μέρος συγκεντρώνονται όλοι οι χωριανοί μας σαν μια οικογένεια για τα μεγάλα γεγονότα της ζωής μας.

Στη γέννηση και στα βαφτίσια να ευχηθούν. Στο γάμο να χαρούν. Στο θάνατο να κατευθύνουν.

2. ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ

Σ' ένα θαυμάσιο ξέφωτο και στο μέσο της αποστάσεως Αϊ - Λιά — Αγίου Νικολάου, είναι χτισμένο το γραφικό εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας.

Παντετεινός σύντροφος ο πλάτανος που με τα κλωνάρια του σκιάζει τον αυλόγυρο της εκκλησίας.

Το εκκλησάκι αυτό λειτουργεί πανηγυρικά του Αγίου Πνεύματος. Αυτή τη μέρα κανένας δεν ασχολείται με τις αγροτικές ασχολίες. Όλοι ανεβαίνουν να εκκλησιαστούν. Την ωραία αυτή παράδοση τη διατηρούν ακόμη οι χωριανοί μας και σχεδόν όλοι ακόμη και από τα Γιάννινα ανεβαίνουν να παρακινήσουν.

Είναι βασιλικού ρυθμού, τετράγωνη σχεδόν. Αποτελείται από το Ιερό, που χωρίζεται από τον κυρίως ναό με ένα τέμπλο με εικόνες που είναι αφιερώματα των πιστών.

Το εκκλησάκι αυτό κτίστηκε από τον πατέρα του Θανάση Πατούρα, τον Τόλη Πατούρα. Είναι εγκατασμένο από τον μητροπολίτη Άρτας και όταν ιερέας του χωριού ήταν ο Παπαδημήτρης (Δ. Αναστασίου).

Όλα τα παραπάνω αφορούν την παλιά εκκλησία. Αυτή την ανακαίνισε εκ βάθρων ο πρόεδρος του χωριού Πάνος Παπαδημητρίου. Στην ίδια θέση πανομοιότυπη αλλά πολύ πιο προσεγμένη. Ευπρεπισμένη και με τη σύγχρονη τεχνική. Το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας, κατακάθαρο, λιτό και απέρατο μέσα στο καινούριο δάσος από πεύκα που δημιουργεί το αίσθημα της περισυλλογής και της γαλήνης.

Προσφατη φωτογραφία της Εκκλησίας Αγίας Τριάδας

Οι Αγιογραφίες και εδώ είναι από τη συνηθισμένη που κάνουν οι ερασιτέχνες αγιογράφοι. Μπορεί να μην έχουν καλλιτεχνική αξία, είναι όμως το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας στενά δεμένο με την συναισθηματική ζωή των χωριανών μας.

3. ΑΪ. ΝΙΚΟΛΑΣ

Το εξωκκλήσι του Αϊνικόλα βρίσκεται στα δυτικά του χωριού μας και στην ψηλότερη κορυφή της περιοχής που είναι τα Ζαγόρια.

Δεσπόζει της φοβερής χαράδας του Αράχθου, που η μεγαλειότητα και αγριότητα του τόπου είναι από της πιο σπάνιες στον Ελλαδικό χώρο.

Ακριβώς στην κορυφή υπάρχει ένας περίβολος και μέσα είναι χτισμένο το εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου. Δείγμα και αυτό της μεγάλης

θρησκευτικότητας και της ευσεβείας των χωριανών μας. Λειτουργεί όταν βελήσει κανένας χωριανός ή έχει κανένα τάμα.

Και το ταπεινό αυτό εκκλησάκι είναι βασιλικού ρυθμού και με τη στοιχειώδη διαρύθμιση. Οι εικόνες και εδώ λίγες και ταπεινές.

Το εξωκλήσι του Αγίου Νικολάου στο Λοφίσκο

Χτίστηκε και αυτό από τον Τέλη Γριτζίστιο (Παιτούρα). Είναι από τις ομορφότερες εξοχές του χωριού μας. Εκείνο που εντυπωσιάζει είναι το άφθονο θυμάρι και η μισχοβολιά της περιοχής.

4. ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Η Αγία Παρασκευή η δεύτερη σε μέγεθος μετά τον καθεδρικό ναό είναι εκεί που είναι σήμερα το νεκροταφείο.

Η τοποθεσία της Αγίας Παρασκευής είναι η ωραιότερη του Αμπελοχωρίου. Είναι το μπαλκόνι του χωριού. Η θέα είναι και εδώ θαυράσια και το τοπίο δεν έχει την αγριότητα της Πωλπισάς. Μπροστά εκτείνεται όλη η κοιλάδα του Καλαρυτινού. Είναι η έκταση που θα καλυφθεί από τα νερά του Αράχθου όταν υλοποιηθούν τα σχέδια για το φράγμα του Στενού.

Στο μαγευτικό αυτό μέρος στις 26 του Ιούλη ημέρα της Αγίας Παρασκευής γιορτάζει και το χωριό μας. Είναι το πανηγύρι του χωριού. Ε-

δώ αυτή τη μέρα γίνονταν και γίνεται μεγάλη λειτουργία μ' έλους τους χωριανούς. Χτίστηκε στα 1867. Είναι και αυτή βασιλικού ρυθμού. Είναι απλή και απέρριτη. Οι εικόνες κι συνηθισμένες από ερασιτέχνες αγιογρά-

Η εκκλησία της Αγ. Παρασκευής στην Αλαταριά. Δεξιά της διακρίνονται λίγα μνήματα και αριστερά διακρίνεται μέρος του νέου κοιμητηρίου

φους χωρίς ιδιαίτερη καλλιτεχνική αξία. Για μας τους Σκληυπιώτες είναι δεμένη συναισθηματικά με χαρές και λύπες και γιατί εκεί αναπαύονται και οι πρόγονοί μας.

5. ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Και τέλος στο κορφόβουνο ήταν το εκκλησάκι του Αγίου Κωνσταντού. Σήμερα είναι ερειπωμένο. Χτίστηκε από τον Κ. Τόλη. Δεν τελείωσε εσωτερικά και ούτε λειτουργήσε ποτέ.

Το τοπωνύμιο έμεινε 'Αγιος Κων'νος. Αυτή είναι η μικρή του ιστορία.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

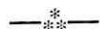
Όπως αντιλαμβάνεται ο καθένας μας η παραπάνω εξιστόρηση δεν έχει καμιά ιστορική αξία. Ούτε η προϊστορία του Αμπελοχωρίου είναι μεγάλη ούτε οι εκκλησίες έχουν ιδιαίτερη αρχαιολογική αξία.

Όπως και στην αρχή τόνισα, σκοπός μου ήταν η καταγραφή της κληρονομιάς που μάς άφησαν οι πατέρες μας.

Όλες οι εκκλησίες είναι απλές και απέρριτες, όπως αγνοί και απλοί ήταν και οι πατέρες μας, που έκτισαν τις εκκλησίες για να ικανοποιήσουν τα έντονα θρησκευτικά τους αισθήματα.

Οι ιστορίες που μας διηγούνται οι πλέον ηλικιωμένοι για την κοινωνική τους συμπεριφορά, για τα αισθήματα αλληλεγγύης και αλληλεγγύης σε μας τους νεώτερους και στη νέα γενιά φαίνονται σαν παραμύθια. Και με το δίκαιο. Αυτό που λέγεται ανθρωπιά, σήμερα είναι τόσο σπάνιο φαινόμενο.

Κ. Αναστασίου

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΜΑΣ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Πολλά λέγονται και γράφονται συνεχώς για το δημοτικό τραγούδι. Και τα πιο πολλά στρέφονται στο να αξιολογήσουν το μέγεθος της καταστροφής του δημοτικού τραγουδιού. Κανείς όμως δεν τολμάει να δει και να γράψει την πραγματική αλήθεια και τη θέση που έχει σήμερα το δημοτικό τραγούδι.

Το να γράψει κάποιος, όπως και έγραψε, «Δυστυχώς παραγκωνίζεται το δημοτικό τραγούδι.....» είναι εύκολο και μάλιστα από επιφανή θέση, χωρίς να φοβάται να πείσει στις παγίδες που κρύβει μια έρευνα. Το δυστύχημα δεν είναι ότι παραγκωνίζεται το δημοτικό τραγούδι, αλλά ότι γράφουν τέτοια κείμενα αμόρφωτοι πατριδολάτρες στο όνομα της παράδοσης και δίνουν στην κοινωνία μια ψεύτικη εικόνα για το δημοτικό τραγούδι.

Πρέπει να συνειδητοποιήσουμε, κυρίως οι μεγαλύτεροι και οι εργασιτέχνες λαογράφοι, ότι σήμερα δεν υπάρχει δημοτικό τραγούδι σαν εξωτερική των εσωτερικών αλλά και των κοινωνικών αναγκών του ανθρώπου. Έχουνε χαθεί όλες εκείνες οι συνθήκες που συνέβαλαν στη δημιουργία της Δερεπολίτικας, της Αλεξανδράς, του Καϊσαντώνη, της Μαρίδας.

Η κλειστή κοινωνία του χωριού, η αυτάρκης κοινότητα που ήτανε ένας ολοκληρωμένος και αυτοτελής μικρόκοσμος, με τις χαρές, τις λύπες και τα δικά του προβλήματα, και με ανύπαρκτες ή υποτυπώδεις σχέσεις με άλλες κοινότητες, έχει αντικατασταθεί από τις μεγαλοκοινωνίες των πόλεων, που είναι ένα μικρό μόνο κομμάτι της παγκόσμιας κοινότητας.

Και σ' αυτές τις πόλεις δεν υπάρχει ούτε ένα στοιχείο που να συμβάλλει, όχι μόνο στη δημιουργία, αλλά ούτε καν στη διάσωση των δημοτικών τραγουδιών.

Για να αποδειχθούν αυτά ας εξετάσουμε ένα απλό παράδειγμα. Να δούμε τη θέση που είχανε μέσα στη διαδικασία του γάμου δυο τραγούδια και ποια είναι η θέση τους σήμερα.

«Δεν ήρθαμε για φαΐ, για πει,
ούτε κρασί να πιούμε
μον' ήρθαμε για λόγιασμα της νύφης ..»

Το παραπάνω τραγούδι, με τίτλο «Ροδιά», το τραγούδαγαν όταν αντάμωναν οι προξενητάδες — οι συμπεθέροι — στο σπίτι της νύφης και κανόνιζαν τις λεπτομέρειες του προξενιού και του γάμου. Την ώρα που ο νοικοκύρης τους φίλευε και τους έστρωνε το τραπέζι, αυτοί τραγουδούσαν αυτό το τραγούδι για να δείξουν πως δεν τους ενδιαφέρει το τραπέζι και το κρασί αλλά η κοπέλα για την οποία άκουσαν και θέλουνε να την πάρουνε νύφη.

«Εύπνα περδικομάτα μου
κι ήρθα στο μαχαλά σου
χρυσά πλεξούδια σουφερα
να πλέξεις στα μαλλιά σου.

Κι αν ήρθες καλώς όρισες
ας έκανες και κόπο
ήρθες και μας ομόρφηνες
τον άσχημο τον τόπο.

Δεν τόξερα λεβέντη μου
πως είναι η αρχοντιά σου
να πέταγα σαν πέρδικα
να 'ρθώ στη γεγονιά σου».

Είναι τα λόγια από το τραγούδι: «Εύπνα περδικομάτα μου». Το τραγούδαγαν την ημέρα του γάμου, όταν ο γαμπρός έφθανε στο σπίτι της νύφης. Λίγο πριν μπει ο γαμπρός στο σπίτι της νύφης, οι συγγενείς και οι φίλοι του τραγουδούσαν την πρώτη στροφή: «Εύπνα περδικομάτα μουστα μαλλιά σου». Αμέσως έρχονταν η απάντηση από το σπίτι και

τους συγγενείς και φίλους της νύφης που τραγουδούσαν τη δεύτερη στροφή: «Κι αν ήρθες καλώς όρισεσ..... στη γειτονιά σου» και καλώς όριζαν το γαμπρό και τους δικούς του.

Με αυτά τα δυο τραγούδια ας συγκρίνουμε τη θέση του δημοτικού τραγουδιού τότε και σήμερα μέσα στη ζωή.

Τόσο το πρώτο τραγούδι (Ρεδιά) όσο και το δεύτερο (Ξύπνα περδικομάτα μου) ήτανε τραγούδια ενταγμένα στη διαδικασία του γάμου. Τραγούδια με λειτουργική σημασία. Η λειτουργία τους ήτανε διπλή. Από τη μια ήτανε ένας πρακτικός τρόπος ώστε να θυμούνται εύκολα τα στάδια και τις διαδικασίες και από την άλλη ήταν κώδικες επικοινωνίας για να συνεννοούνται και να μπορούν να συνεχίζουν όλοι μαζί στις διαδικασίες. Ας μην ξεχνάμε ότι τα τραγούδια που απαρτίζουν το γάμο σε όλες του τις φάσεις είναι περίπου (100) εκατό, όσα έχουνε καταγραφεί.

Σήμερα, στη σύγχρονη κοινωνία όλα έχουν αλλάξει. Οι νέοι παντρεύονται μόνοι τους χωρίς τα προξενιά και τις ετοιμασίες των συγγενών τους. Όλες εκείνες οι σύνθετες και πολύπλοκες διαδικασίες του παραδοσιακού γάμου έχουν απλοποιηθεί. Το ψίκι — αλήθεια, πόσοι νέοι άραγε την γνωρίζουν αυτή τη λέξη; — του γαμπρού δεν πηγαίνει πλέον να πάρει τη νύφη. Έτσι, σ' έναν γάμο δεν υπάρχει κανένας λόγος και καμιά ανάγκη να τραγουδηθούν τα τραγούδια «Ρεδιά» και «Ξύπνα περδικομάτα μου». Για τους νέους νιόνυμφους τα τραγούδια αυτά δεν εξυπηρετούν πρακτικά σε τίποτα και επομένως δεν υπάρχει η ανάγκη να χρησιμοποιηθούν, να τραγουδηθούν.

Γενικεύοντας, μετά από αυτή τη σύγκριση, μπορούμε να πούμε ότι σήμερα το δημοτικό τραγούδι δεν ζει σαν βίωμα και έκφραση του ανθρώπου και της κοινωνίας για τα ιδιαίτερα αισθήματα και τις κοινωνικές καταστάσεις. Και εδώ ακριβώς γεννιέται η ανάγκη να συγκεντρώσουμε και να φυλάξουμε τα δημοτικά μας τραγούδια, έστω και σαν μουσειακό είδος, γιατί, αυτό δεν μπορούμε να το αρνηθούμε, είναι η ιστορία μας.

Γιώργος Μπέλλος (γιός της Γαρυφαλιάς Σιώτου)

Δεροπολίτισσα, Αλεξάνδρα, Κατσαντώνης, Μαριόλα: Τίτλος από γνωστά παραδοσιακά δημοτικά τραγούδια.

Διακοπές στο χωριό

Είναι καλοκαίρι. Αύγουστος μήνας. Τα παιδιά μου με παρακαλούν να πάμε μαζί στη θάλασσα για μπάνια.

Αν και τα θαλασσινά μπάνια ωφελούν όπως λένε, δε βρίσκω το θάρρος και τη δύναμη να ξεκινήσω. Κάπως δε μου αρέσει.

Φαίνεται ο οργανισμός μου δεν το θέλει. Ίσως φταίνε τα γεράματα, ή το πιθανότερο επειδή δεν ξέρω κολύμπι.

Όσες φορές πήγα, δεν ευχαριστήθηκα. Γύριζα στο σπίτι ταλαιπωρημένος και πολύ κουρασμένος.

Τουναντίον, όταν πηγαίνω στο χωριό (και πηγαίνω κάθε καλοκαίρι πολλές φορές κατά διαστήματα), το χαίρομαι και το θέλω. Γυρίζω ζωρότερος, ευδιάθετος και ελαφρότερος. Σα να φεύγουν μερικά χρόνια από πάνω μου. Και τούτο, γιατί η ζωή εκεί είναι ευκολότερη και πιο ευχάριστη. Το ξηρό κλίμα με μηδέν υγρασία βοηθάει πολύ.

Ανασαίνεις ελεύθερα και χορταίνεις τον καθαρό και μυρωμένο αέρα. Αγαλλιάζεις δηλαδή.

Το χωριό μου λέγεται Αμπελοχώρι (τ. Σκλούπο). Βρίσκεται στα Τζουμέρκα και είναι το τελευταίο χωριό, μετά τους Ραφτανάιους. Είναι ακριβώς απέναντι από τους Χουλιαράδες μετά τον Άραχθο ποταμό.

Είναι μικρό χωριό, πολύ συγκεντρωμένο, σαν μια πελώρια φωλιά με όλους τους κατοίκους μέσα, αντιμαχόμενους και αδελφωμένους. Με τ' άσπρα σπιτάκια στο ποικιλόμορφο τοπίο, μοιάζει σαν παραμυθένιο, σαν ελβετικό χωριό. Ο επισκέπτης ή ο διαβάτης που το βλέπει από μακριά, στέκεται άφωνος και χαζεύει σαν μικρό παιδί, για να μπορέσει ν' απολαύσει το καινούριο θέαμα που έχει μπροστά του.

Το μάτι δε χορταίνει να βλέπει την τέση ομορφιά!!! Πάντως, όπως και αν το περιγράψω, δε θα μπορέσω να το παρουσιάσω τέτοιο που είναι στην πραγματικότητα.

Τώρα, ανάμεσα σι' άλλα που σας είπα, επειδή σας βλέπω να είστε περίεργοι και θέλετε να μάθετε, θα σας πω, πως και που περνάω τις ώρες μου στο χωριό.

Κανένα πρόβλημα. Να, κάθε μέρα ή μέρα παραμέρα, όταν νιώθω τον εαυτό μου καλά, παρέα με την γκλίτσα μου κάνω περιπάτους εκεί που μου αρέσει.

Μόλις φανεί η πανέμορφη ρόδινη χαραυγή, σιγά — σιγά ετοιμάζομαι και όταν ανεβεί ο ήλιος μια βουκέντρα, πηγαίνω στην «ΑΓΙΑ ΠΑ-

ΡΑΣΚΕΥΗ» που είναι κοντά στο χωριό. Εκεί είναι και το νεκροταφείο. Αφού ανάμω το κεράκι και προσευχηθώ, γέρνω πίσω στα μνήματα και κουβεντιάζω με τους πεθαμένους. Τους λέω την «καλημέρα», τα νέα που δεν ξέρουν, για την ΕΟ.Κ., για τους πυραύλους και για όλα τα παράξενα συμβαίνουν σήμερα στη γη.

Αυτοί με ακούνε, μα δε μου απαντούνε. Υποθέτω πως σκέπτονται, θαυμάζουν και απορούν!

Τους αφήνω κι' εγώ στην ησυχία τους και φεύγω. Πηγαίνω παραπέρα και κάθομαι σ' ένα μεγάλο βράχο. Βρίσκομαι αρκετά ψηλά και μπορώ να βλέπω καθαρά κοντά κι μακριά. Η θέα απ' εκεί είναι μαγευτική. Όπως στον κινηματογράφο βλέπω μπροστά μου τη μεγάλη οροσειρά της Πίνδου, με τις χαράδρες και το φιδωτό Άραχθου που βγαίνει από τα σπλάχνα της.

Παρακολουθώ το ρεύμα του νερού, λουσιμένο στο φως, να παιγνιδίζει τρελά στο διάβα του. Δεξιά της υψώνεται το βουνό «Τζουμέρκα», αγέρωχο και βλοσυρό, σα να είναι ο άγρυπνος φρουρός της.

Μετά γυρίζοντας στο χωριό, περνάω από το καφενείο και πίνω τον καφέ μου με ευχαρίστηση. Αργότερα άμα βρω παρέα, πίνω και τα ουζάκια μου. Μη φοβάστε, δεν είναι ακριβά. Σαράντα δραχμές το ένα και ό,τι πάρεις.

Την άλλη μέρα ανεβαίνοντας σιγά - σιγά την μονότονη κορδέλα του δρόμου που ξετυλιγεται μπροστά μου, φθάνω στην «ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ». Το γραφικό εκκλησάκι δε φαίνεται από τη δροσιά, γιατί είναι κτισμένο ανάμεσα στα πυκνά πεύκα. Για να το βρεις πρέπει να πάρεις τον κατηφορικό δρόμο που ξεκινάει από τον αυτοκινητόδρομο και θα βγεις εύκολα σ' ένα ίσιωμα μπροστά στο εκκλησάκι. Εκεί είναι τόσο όμορφα, που μπορείς να περάσεις το πρωινό ή το δειλινό ευχάριστα, χωρίς να βαρεθείς. Η άφθονη πρασινάδα με τα αγριολούλουδα, οι μέλισσες και τα ζουζούνια, δημιουργούν μια μεθυστική ατμόσφαιρα.

Σαν κατεβείς πιο κάτω, στην «Παπάλια», (άλλοτε μικρές συνοικισίες του χωριού), και αντικρύξεις τη χαράδρα του ποταμού Αράχθου, τότε είναι που θα μείνεις άφωνος.

Βλέπεις φύση αγριεμένη, απ' την πλάση γεννημένη, η οποία σου γεννάει μια γλυκιά ηδονή κι ένα πρωτόγνωρο αίσθημα στην ψυχή.

Σε πολλά μέρη είναι πολύ απότομο και φοβερή, ενώ η ομορφιά της άγρια και αυστηρή. Δεν είναι όμως παντού σκληρή και αφιλόξενη, όσο φαίνεται...

Ακόμα μπορεί κανείς να κάμει τον περιπατό του στον «Αη - Νικόλακη». Το μικρό αυτό εκκλησάκι είναι κτισμένο σ' ένα πετρώδες ύψωμα

σε σχήμα αυγού, κατάλληλο για αγνάντεμα. Απ' εκεί μπορείς να παρακολουθήσεις την ανατολή του ήλιου και το ηλιβασιλέμα, τα δύο αυτά θαύματα της φύσης και να χαρεί η ψυχή του.

Έτσι πηγαίνοντας εδώ κι εκεί, μπορώ να περάσω στο χωριό μου όσες μέρες θέλω, χωρίς να στενοχωρηθώ.

Και τις νύχτες ακόμα δεν πλήττεις στο χωριό. Ιδίως τις αυγουσιτικές, που το φεγγάρι με το χρυσαφένιο του φως, τις κάνει πιο μαγευτικές. Ευχαριστίσαι να κάθεσαι στην αυλή του σπιτιού σου, να βλέπεις, να χαιρεσαι και να θαυμάζεις τα μεγαλεία του θεού. Μπροστά σου έχει μια άλλη εικόνα αλλιώςτικη και σοβαρή. Τα βουνά τριγύρω, λόφους, λοφοσειρές, ισιώματα και ρεματιές, δέντρα κλπ, ησυχάζουν, λουσιμένα στο ασημένιο, φως, γεμάτα μυστήριο. Κοιτάζοντας ώρες, χωρίς να το καταλάβεις χάνεις τις σκέψεις σου και γίνεσαι ονειροπόλος.

Για να καταλάβετε πόσο ωραία είναι σας λέω πως θα μπορούσα να ζήσω και μόνος μου όλο το καλοκαίρι, σ' ένα τέτοιο παράδεισο. Δεν μπορώ όμως, γιατί δεν το επιτρέπει η ηλικία μου (είμαι 87 χρόνων).

Τα παιδιά μου δυστυχώς, λόγω της εργασίας και των οικογενειακών τους υποχρεώσεων αναγκαστικά μένουν στην πόλη και κοντά τους κι εμείς.

Γι' αυτό πάω στο χωριό, όταν με πάνε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΤΟΛΗΣ

Χωριανοί μας στην πλατεία παρακολουθούν κάποια ομιλία

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΥΘΟΥΣ ΤΟΥ ΑΙΣΩΠΟΥ

Η ποικιλία ύλης σ' ένα περιοδικό, οπωσδήποτε, ξεκουράζει τον αναγνώστη και ταυτόχρονα τον διασκεδάζει, αν το περιεχόμενο κάποιου κειμένου, περιέχει μερικά παράξενα ή λίγο χιούμορ. Με τον ελπίδα ότι, θα διασκεδάσω λίγο, τους αναγνώστες του «ΚΑΘΡΕΦΤΗ», παρουσιάζω σήμερα, εκτός . . . προγράμματος, μερικούς από τους μύθους του Αισώπου, οι οποίοι, παρόλο που ειπώθηκαν πριν από δύομιση χιλιάδες χρόνια, εντούτοις, λόγω της διδακτικότητάς των, διασώζονται και είναι παγκοσμίως γνωστοί. Ο Αίσωπος θεωρείται ως ο κατεξοχήν λογοποιός (μυθοποιός) των αρχαίων και σ' αυτόν αποδίδονται οι περισσότεροι από τους διδακτικούς μύθους. Οι παραδόσεις περί του Αισώπου, όπως διάβασα, στηρίζονται σε ένα λαϊκό βιβλίο, του οποίου η συγγραφή ανεβάζεται στον 6ο π.Χ. αιώνα, εποχή κατά την οποία έζησε κι ο Αίσωπος. Το βιβλίο αυτό ήταν τύπου βιογραφίας κι όπως αναφέρεται, αργότερα χρησιμοποιήθηκε σαν υπόδειγμα για τη συγγραφή κι άλλων βιογραφικών λαϊκών βιβλίων, όπως π.χ. ο Ναστραδίν Χότζας κ.α.

Όπως δε προκύπτει από μεταγενέστερους συγγραφείς, που ασχολήθηκαν με τους μύθους του Αισώπου, στη Βιογραφία εκείνη του 6ου π.Χ. αιώνα, καθώς και στη βιογραφία του Ναστραδίν Χότζα κ.α ήταν διασπαρμένοι οι λεγόμενοι αισώπειοι μύθοι, συσχετιζόμενοι με διάφορα περιστατικά από το βίο του Αισώπου.

Βεβαίως, οι μύθοι είχαν διατυπωθεί από τον Αίσωπο, με μια μόνο φράση, αλλά οι σχολιαστές τους ερμήνευσαν και τους ανέπτυξαν με περισσότερα λόγια.

Διαβάστε, λοιπόν, μερικούς από τους μύθους του Αισώπου, των οποίων τους υπόπαιτλους τους δίνω εγώ για να τους ξεχωρίζω:

1) Ο ΝΑΥΑΓΟΣ. Ένας Αθηναίος ταξίδευε στη θάλασσα. Ξαφνικά έπιασε φουρτούνα, το πλοίο βυθίστηκε και οι επιβάτες του βρέθηκαν στη θάλασσα. Ενώ οι άλλοι κολυμπούσαν, ο Αθηναίος παρακαλούσε τη θεά Αθηνά να τον σώσει. Και κάποιος που κολυμπούσε δίπλα του, του είπε: «Μαζί με την Αθηνά κούνα και τα χέρια σου».

Δίδαγμα: Να μη τα περιμένουμε όλα από το Θεό. Για οποιοδήποτε θέμα μας, να καταβάλλουμε και τις δικές μας προσπάθειες.

2) ΟΙ ΟΔΟΙΠΟΡΟΙ ΚΑΙ Η ΑΡΚΟΥΔΑ. Δυο φίλοι περπατούσαν μαζί, όταν ξαφνικά πετάχτηκε μπροστά τους μια αρκούδα. Ο ένας έτρεξε, ανέβηκε σ' ένα δέντρο και κρύφτηκε. Ο άλλος δεν πρόφτασε να κουνηθεί από τη θέση του, έπεσε χάρη κι έκανε τον πεθαμένο. Είχε ακούσει ότι οι αρκούδες δεν πειράζουν τους πεθαμένους. Η αρκούδα πλησίασε

τη μουσούδα της στο πρόσωπό του να δει αν ανασαίνει, αυτός κράτησε την αναπνοή του και η αρκούδα έφυγε. Τότε κατέβηκε ο άλλος από το δέντρο και ρώτησε τον φίλο του, να μάθει τι του είπε η αρκούδα στο αυτό κι εκείνος του απάντησε. Μου είπε, να μη συνταξιδεύω με φίλους που μόλις φανεί κίνδυνος το σκάνε.

Δίδαγμα: Η φιλαλληλία είναι αρετή. Αλλά να παίρνουμε τα μέτρα μας, γιατί η μέχρις αυτοθυσίας φιλία σπανίζει.

3) Ο ΛΥΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΕΡΩΔΙΟΣ. Ενόσ λύκου που κάθησε στο λαιμό ένα κόκκαλο, ζήτησε από τον ερωδιό (πιπνό με μακρύ ράμφος) να του το βγάλει και να τον πληρώσει. Ο ερωδιός δέχτηκε κι έβαλε το κεφάλι του βαθιά στο στόμα του λύκου κι έβγαλε το κόκκαλο. Ύστερα ζήτησε την αμοιβή του, αλλ' ο λύκος του είπε. Δε χαίρεσαι που έβγαλες το κεφάλι σου σώο από το στόμα μου, παρά ζητάς και πληρωμή;

Δίδαγμα: Να τηρούμε τις υποσχέσεις μας. Στους ευεργέτες μας να μην είμαστε αχάριστοι.

4) Η ΑΛΕΠΟΥ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΦΥΛΙΑ. Μια πεινασμένη αλεπού περνώντας κάτω από μια κληματαριά, είδε κάτι σταφύλια, ώριμα και λαχταριστά, να κρέμονται από το κλήμα. Τεντώθηκε όσο μπορούσε για να τα φτάσει, αλλά δεν τα κατάφερε. Δε βαριέσαι, είναι άγουρα, είπε και συνέχισε το δρόμο της.

Δίδαγμα: Να είμαστε ειλικρινείς. Να παραδεχόμαστε τις αδυναμίες μας.

5) ΤΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ, Ο ΓΑΪΔΑΡΟΣ ΚΑΙ Η ΑΛΕΠΟΥ. Κάποτε βγήκαν μαζί να κυνηγήσουν, το λιοντάρι, ο γάιδαρος και η αλεπού. Το κυνήγι πήγε πολύ καλά και το βραδάκι το λιοντάρι είπε στο γάιδαρο να μοιράσει τη σοδειά. Ο γάιδαρος μοίρασε τα προϊόντα του κυνηγιού σε τρία ίσα μερίδια και είπε στο λιοντάρι να διαλέξει και να πάρει. Το λιοντάρι, έξω φρενών, για το είδος της μοιρασιάς, ρίχτηκε στο γάιδαρο και τον καταβρόχθισε. Ύστερα είπε στην αλεπού να κάνει εκείνη τη μοιρασιά. Η αλεπού χώρισε τις τροφές σε δυο μερίδια, ένα τεράστιο με όλα σχεδόν τα πράγματα κι ένα δεύτερο μικρούτσικο με ελάχιστα και είπε στο λιοντάρι να διαλέξει. Τότε το λιοντάρι την ρώτησε, ποιος την έμαθε να κάνει τόσο καλή μοιρασιά; Κι εκείνη απάντησε: Ο γάιδαρος.

Δίδαγμα: Εδώ ίσχυσε το «δίκαιο» του ισχυρότερου, που πρέπει ν' αποφεύγονται και μεταξύ κρατών και ανθρώπων.

6) ΤΑ ΑΣΤΕΙΑ ΤΟΥ ΒΟΣΚΟΥ. Ένας βοσκός έβοσκε τα πρόβατά του λίγο έξω από το χωριό και συνήθιζε να κάνει τούτο το αστείο: Έβαζε τις φωνές ζητώντας βοήθεια ότι δήθεν λύκοι είχαν επιτεθεί στα πρόβατά του. Το έκανε δυο - τρεις φορές αυτό και οι συγχωριανοί του έτρεχαν να τον βοηθήσουν. Έβλεπαν ότι δεν συμβαίνει τίποτε και γύ-

ριζαν στο χωριό, ενώ εκείνος γελούσε για το κατόρθωμά του. Τελικά, όταν οι λύκοι ήρθαν πραγματικά και ρίχτηκαν στο κοπάδι, ο βοσκός έβαλε τις φωνές καλώντας τους χωριανούς του να τον βοηθήσουν, αλλ' εκείνοι νομίζοντας ότι αστειεύεται και πάλι, δεν βγήκαν να τον βοηθήσουν. Έτσι ο βοσκός έχασε τα πρόβατά του.

Δίδαγμα: Να είμαστε φιλαλήθεις. Να μην είμαστε χορτατζήδες.

7) Ο ΚΟΡΑΚΑΣ ΚΑΙ Η ΑΛΕΠΟΥ. Ένας κόρακας άρπαξε ένα κομμάτι κρέας και κάθησε σ' ένα δένδρο. Η αλεπού τον είδε και θέλοντας να του πάρει το κρέας, πήγε κάτω από το δένδρο κι άρχισε να τον επαινεί. Πόσο ωραίος και δυνατός είσαι, του έλεγε. Ακόμα του είπε, αν είχες και φωνή, έπρεπε να είσαι ο βασιλιάς των πουλιών. Ο κόρακας θέλοντας να της δείξει ότι και φωνή έχει, άνοιξε το στόμα του κι έβγαλε μια δυνατή κραξιά και του έφυγε το κρέας. Τρέχοντας η αλεπού να το πάρει του είπε: αν είχες και μυαλό, σίγουρα δεν θα σου έλειπε τίποτε για να γίνεις βασιλιάς.

Δίδαγμα: Να μην είμαστε κενόδοξοι.

8) Η ΚΟΤΑ ΠΟΥ ΓΕΝΝΟΥΣΕ ΧΡΥΣΑ ΑΥΓΑ. Κάποιος είχε μια κότα που γεννούσε χρυσά αυγά. Νόμιζε ότι θα είχε μέσα της κανένα μεγάλο κομμάτι χρυσάφι και την έσφαξε. Ανακάλυψε όμως ότι ήταν κι αυτή όπως οι άλλες κότες. Πήγε δηλαδή για μεγάλο κέρδος κι έχασε και το μικρό.

Δίδαγμα: Να μην είμαστε πλεονέκτες.

Ασφαλώς τα παραπάνω διδάγματα, που είναι δικά μου, είναι ελλιπή. Οι μύθοι του Αισώπου έχουν ευρύτερες έννοιες, αλλά το δικό μου στενό μυαλό δεν μπορεί να τις βρει.

Παπά - ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΛΩΜΕΝΟΣ

ΠΑΛΙΑ ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΑ

Όπως είπαμε πολλές φορές, εμείς που ζούσαμε προπολεμικά στα χωριά μακριά από τα κέντρα, είχαμε επαφή με τον έξω κόσμο περιορισμένη. Μόνο τα πλησιέστερα χωριά ξέραμε και ο' αυτά πηγαίναμε μόνο στα πανηγύρια ή αραιά σε κάποιο συγγενή μας. Δηλαδή δεν ξέραμε πολλά πράγματα και όταν πηγαίναμε σε κάποιο μεγαλοχώρι προ παντός στην πόλη, κυριολεκτικά τα χάναμε!

Έτσι λοιπόν και μια νοικοκυρά πήγε στα Γιάννινα κάποτε με τον άντρα της για πρώτη φορά, να ψωνίσουν.

Πέντε ώρες ποδαρόδρομο λαχάνιασαν και όταν έφτασαν «είχαν την ψυχή τους στο στόμα», όπως λέμε. Έπιαν έναν καφέ για να συλωθούν λιγάκι και αμέσως κατέβηκαν στην αγορά για τα ψώνια. Έτσι θα γλίτωναν καιρό και τα άσκοπα έξοδα.

Στην αγορά η νοικοκυρά τάχασε! Δε χόρταινε να βλέπει και να θαυμάζει. . . . Πολλές φορές έκανε το σταυρό της και μακάριζε τους Γιαννιώτες για την ευτυχία τους και την καλή ζωή.

Τέλος αργά το μεσημέρι πήγαν σ' ένα εστιατόριο να φάνε. Ο νεοκύρης παράγγειλε μια μερίδα καπαμά και η κυρά μια μερίδα γίγαντες. Αυτό το φαγητό της άρεσε. Δεν είχε φάει ποτέ της τέτοιο πράμα. Όταν έβαλε στο στόμα της την πρώτη μπευκιά, έμεινε σα χαμένη και κοίταζε τον άντρα της στα μάτια.

—Μωρέ νοικοκύρη, ετούτα, μοιάζουν στο φαί τους σαν φασόλια, λέει.

—Ναι, φασόλια είναι, απαντά ο άντρας της, αλλά μεγάλα και γι' αυτό τα λένε γίγαντες.

—Μωρέ τι έπαθα η έρμη. Φασόλια τρώω τρεις φορές την εβδομάδα, ακόμα τα έχω στο στομάχι μου, φασόλια να φάω και στα Γιάννινα; Να τα δώσουμε-πάλι.

—Δεν μπορούμε τώρα της λέει, δεν πειράζει και παράγγειλε και μίαν γι' αυτή μερίδα καπαμά.

Η κυρά την ώρα που πλήρωνε ο άντρας της το λογαριασμό, θρήκε την ευκαιρία και χωρίς να την πάρει είδηση κανέναν, άδειασε τους γίγαντες στην ποδιά της. Και να μη τα πολυλογούμε, την άλλη μέρα στο δρόμο γυρίζοντας για το χωριό, έτρωγε και κανένα γίγαντα, έτσι για γούστο.

Όταν κατάλαβε ο άντρας της, τι τρώει, και τη ρώτησε αυτή άνοιξε την ποδιά της και του λέει:

—Θέλεις και συ κανέναν;

Σε παρατήρησή του δε, είπε:

—Τους πληρώσαμε ή δε τους πληρώσαμε; Τότε γιατί να παν' χαμένοι; Δικοί μοι δεν ήτανε; Θα φάω κι' γω και θα πάω και στα παιδιά μας, γα να δουν κι' αυτά τι είναι γίγαντες. Εσένα τι σε μέλει;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΤΟΛΗΣ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΜΟΥ ΧΡΟΝΙΑ

του στρατηγού ε.α. Χριστόδουλου Πραμαντιώτη

(Συνέχεια από προηγούμενα)

Σκολάγαμε από το μάθημα — στην Πράμαντα είμαστε — εκεί κατά το αποσήμερο. Ο Σκολάρχης δεν συμβουλευόνταν το ρολόι του για να μας απολύσει· έσκυβε έξω απ' το παράθυρο και επισκοπούσε την αυλή. Ύστερα γύριζε προς ημάς και με ήμερο ύφος που απείχε πολύ από το αυστηρό πρόσωπο που φόραγε την ώρα του μαθήματος σχεδόν μας... παρακαλούσε: «φύγετε γρήγορα γιατί ήρθαν οι άλλοι. Να φάω και να τους φωνάξω να μπουν. Οι «άλλοι», όπως καταλαβαίνετε, ήταν η πρώτη τάξη. Εποχή ηρωική. Τρεις τάξεις, ένας καθηγητής για όλα τα μαθήματα. Τ' ακούτε εσείς οι νεώτεροι; Τέτοια μπερ' κέτια τότε στα χωριά ήταν αδιανόητα. Και ο μακαρίτης ο Παπανικολάου δούλευε από νύχτα σε νύχτα, μακρυά από κάθε εποπτεία, για να μας γεμίσει το κεφάλι και μάλιστα δια της βίας· όπου δεν «έπιπτε λόγος, έπιπτε ράβδος». Αυτό θα πει ευσυνειδησία και μεράκι. Δυστυχώς δεν δακρίνονταν όλοι γι' αυτά τα χαρίσματα. Και, που λέτε, φεύγαμε από το σχολείο θεονήσιτοι αφού και το πρωί είναι ζήτημα αν, εγώ τουλάχιστον, είχα βάλει κάτι στο στόμα, εξόν από κάποιο ξεροκόμματο από μπουμπούτα.

Η πείνα μας μεγάλωνε καθώς βλέπαμε, την ακνιστή φασουλάδα πάνω στη σόμπα, που είχε ετοιμάσει η Τούλινα για τον κυρ καθηγητή, και δίπλα τη «λειψουργιά». Ο δάσκαλος ήταν παλαδοπαίδι. Δεν μπορούσαμε να κρατήσουμε τα σάλια μας. Η μυρωδιά της φασουλάδας καταταλαιπωρούσε τη μύτη μας. Θυμάμαι μια φορά, καθώς περνάγαμε μπροστά από το μπακάλικο του Γκόκου, κάποιος μπήκε μέσα και αγόρασε πέντε δεκάρες ψωμί σταρένιο. Βγαίνοντας μας φίλεψε όλους από ένα αντίδωρο. Νοσημότερο πράμα δεν ματάφαγα από τότε. Δυστυχώς δε θυμάμαι ποιός ήταν· καλή του ώρα αν ζει. Το σπίτι ήταν μακρυά στον «πέρα μαχαλά» κι' όταν φτάναμε κάποτε είμασταν ξεθεωμένοι και ξενηστικωμένοι. Εμένα ίσια που με κρατούσαν τα ποδάρια μου. Μας περίμενε η φαμπλιά για να κάτσουμε όλοι μαζί να φάμε. Εκείνη τη χρονιά ήμουν «οικότροφος». Θα σας περιγράψω τώρα ένα γιόμα συνηθισμένο, σχεδόν καθημερινό, την άνοιξη. Πρώτα πρώτα μην πάει ο νους σας σε τραπέζια, τραπεζομάντηλα, πιάτα, μαχαιροπήρουνα, καρέκλες και άλλες τέτοιες πολυτέλειες. Αυτά ήταν πράματα άγνωστα τότε, ακόμα και σε κεφαλοχώρια σαν την Πράμαντα. Χρέη όλων αυτών εκτελούσε το πάτωμα στον οντά (κι' όσοι δεν ξέρετε περί οντά ρωτήστε τον παππού σας) και το

καπάκι του τέτζερη καθώς και μια λαβίδα (το σημερινό κουτάλι), που την έλεγαν έτσι σε αντιδιαστολή με το ξύλινο χλιάρι (χουλιάρι — εξ ου και Χουλιαράδες). Προσκομίζονταν, ο τέτζερης με το ξυνόγαλο που ήταν το πρώτο πιάτο, που λένε, μαζί και το κύριο πιάτο και τα επιδόρπια· όλα περιλαμβάνονταν στο πολύτιμο λευκό υγρό του τέτζερη και σ' ένα μεγάλο κομμάτι μπουμπούτα. Ξεκούπωνε τον τέτζερη ο αρχηγός της οικογένειας, ο πάτερ φαμίλιας όπως τον λένε, και απίθωνε το καπάκι στη μέση. Εμείς παίρναμε θέση ένα γύρο απ' το καπάκι. Είμασταν οχτώ νοματαίοι και μία σαρμανίτσα εννιά. Όπως καταλαβαίνετε αν βλέπαμε προς το καπάκι κατά μέτωπο, ο κύκλος θα μεγάλωνε πολύ και δεν θα το φτάναμε. Καθόμαστε λοιπόν με το πλευρό και κάπως στριμωγμένοι με τη λαβίδα στο δεξί χέρι έτοιμοι περιμένοντας το σύνθημα για να τη βουτήξουμε το καπάκι. Ο πατέρας έτριβε τη μπουμπούτα και από πάνω έρριχνε ξυνόγαλο. Ύστερα έδινε το σύνθημα και οι λαβίδες ερμούσαν προς το καπάκι. Για να μη σας μείνη η απουσία γιατί λογάρισα και τη σαρμανίτσα σας δευκρινίζω ότι το μωρό που είχε μέσα έσκουζε γοερά — διάλεγε την ώρα — και έπρεπε κάποιος να το κουνάει κι' όπως θα καταλάβατε, αυτός ήταν η αφεντιά μου. Φαντασθήτε με τώρα με το ένα χέρι να κουνάω τη σαρμανίτσα και με το άλλο να ψάχνω για την τριψα. Καθώς κατέβαιναν οι 8 λαβίδες προς το καπάκι η σύγκρουση πάνω απ' αυτό ήταν αναπέφευξη. Και καλά όταν κατέβαιναν αδειανές· μικρό το κακό· αν έπινε το τρακάρισμα γίνονταν στην άνοδο τότε ήταν δυστύχημα γιατί το περιεχόμενο της λαβίδας ξανάπεφτε στο καπάκι κι' όσο να την ξαναβουτήξεις οι άλλες αδειάζαν στα στόματα και ξαναγύριζαν ερμητικές. Μερικές φορές το κακό δευτέρωνε και τότε ήταν μια μικρή τραγωδία· έμενες μισσηρηνικός. Η ιεροτελεστία με το καπάκι επαναλαμβάνονταν άλλη μια φορά και τέρμα. Ο κύκλος διαλύονταν για να ξανασχηματισθεί την άλλη μέρα το μεσημέρι. Το βράδυ, απ' ότι θυμάμαι δεν έτρωγα τίποτε εκτός από λίγη μπουμπούτα και σπάνια και που λίγο ζουμί δηλαδή λίγο ζεστό νερό και μερικές σταγόνες λάδι. Αυτό το φαί δεν το είδα στον «Καθρέφτη».

Ύστερα απ' αυτή τη διαίτα είχα πάθει αβιταμίνωση. Τα χέρια μου από πάνω είχαν πιάσει μια κρούστα μαύρη όλον το χειμώνα, ενώ εγώ ο κακορίζικος νόμιζα πως ήταν λέρια και τα έτριβα με το σαπούνι χωρίς βέβαια αποτέλεσμα· όχι τίποτις άλλο, αλλά φοβόμουν να μη τα δει ο δάσκαλος και όταν πλησίαζε στο θρανίο μου γύριζα τις παλάμες προς τα πάνω. Μετά το γεύμα είχε σειρά η μελέτη. Για να διαβάσω τα μαθήματα είχα δυο... Γραφεία, κι' έτσι μπορούσα να διαλέγω. Το ένα ήταν ένα πεζούλι χέροσ κάτω από το σπίτι μας. Οι ιδιοκτήτες του, οι βλάχοι δεν είχαν χρόνο να το καλλιεργήσουν χρονκίς γύριζαν με τα κοπάδια απ' τα

βουνά στα χειμαδιά και πίσω πάλι. Τώρα που έκαμα λόγο θυμάμαι το γραφικώτατο θέαμα, αλλά και ακρόαμα που παρουσίαζαν τα κοπάδια καθώς περνούσαν νύχτα πάντοτε (για να μην τα βασκάνει κακό μάτι) με φεγγάρι ολόγιεμο. Τα κοιτάζαμε από το παράθυρο και δε χερταίναμε το θέαμα μαζί με τη μουσική που συνταίριαζαν τα πολυάριθμα κουδούνια και κουδουνάκια. Αξέχαστες εικόνες. Ας γυρίσουμε όμως στο γραφείο· εκεί η μελέτη γινόταν περιπατητική, κατ' απομίμησιν, ας πούμε, των περιπατητικών φιλοσόφων της αρχαιότητας! Πέρα δώθε και πάλι και πάλι, σαν την άδικη κατάρρα και το βιβλίο να πληγαινοέρχεται στο πρόσωπο· χαμός δηλαδή για το άλλο γραφείο ήταν μια λάκα πάνω από το σπίτ· εκεί, όταν ζέσταινε ο καιρός η μελέτη γίνονταν ξαπλωτά. Και η ζωή συνεχίζονταν με αισιοδοξία μπορώ να πω· για τις τριμερές στερήσεις ούτε ιδέα ότι μπορούσε ή έπρεπε να ήταν καλύτερα, όπως έρχονταν έτσι ήταν καλά. «μακάρι οι πτωχοί το πνεύματι». Εκεί στη λάκα μερικές φορές ρέμβιζα κιάλας. Φιλοσοφούσα τα εγκόσμια, ονειροπολούσα και βαθειά στο υποσυνείδητο είχαν ξεκινήσει οι πρώτες ανησυχίες για το μέλλον.

Ύστερα γύριζα ανάποδα, παράταγα το βιβλίο κι' άφηνα το βλέμμα μου να πλανηθεί πέρα μακριά στις ψηλές κορφές των περήφανων βουνών ολόγυρα. Άμα ήταν καλός καιρός λαμποκοπούσαν στον ήλιο, αλλού γυμνά κι' αλλού σκεπασμένα με τα γέρικα έλατα. Και το χειμώνα ολόλευκα κάτω από το σεντόνι που τα σκέπαζε με τόση καλαισθησία η «νύμφη του βορρά» απαλαίνοντας τις γραμμές τους που κατέβαιναν ομαλά ίσια με κάτω.

Κι' εκείνη η Στρογγούλα, έτσι που ύψωνε πάνω από το κεφάλι μου τον πελώριο όγκο της μου κάθονταν στο στομάχι, μερικές φορές μου έκζε την ανάσα. Και σαν θηλυκό που ήτανε έκανε τα ναζάκια της· τότε παρουσιάζονταν γελαστή κάτω απ' τον ήλιο, τότε μωτρωμένη με κατεβασμένα τα φρύδια, όταν ένα μαύρο σύννεφο χάιδευε απαλά την κορυφή της, τότε σκεπασμένη ως κάτω απ' την αντάρα σαν να ήθελε να κρύψει τα κάλλη της και τότε σαν νυφούλα ντυμένη στα ολόασπρα. Σαν όλα τα θηλυκά, κι' αυτή! Δηλαδή όχι ακριβώς όλα· τα περισσότερα ας πούμε. Μιλάμε για κείνες τις φιλάρεσκες, τις κοκέτες, όπως τις λένε, που ακολουθώντας σοφά το ένστικτό τους αποφεύγουν να εμφανίζονται δυο φορές με το ίδιο σουλούπι· τη μια αλλάζουν το χτένισμα (τα μαλλιά μπρός, την άλλη πίσω, δεξιά, αριστερά, με χωρίστρα ή χωρίς, με αφέλειες (οι μεγάλες αν ήξαιραν πόσο βλάπτουν τη σοβαρότητά τους), με αλογουρά, καισαρά ή ίσια και ότι βάλλτε με το νου σας), την άλλη το φουστάνι (μακρύ, κοντό, μίνι και σούπερ μίνι, όσες νομίζουν ότι έχουν καλλίγραμμα πόδια, λευό, μώβ, μπέζ). Την άλλη τακούνι (ψηλό, κοντό) και γενικά μηχανεύονται ό,τι φανταστείς, βάψιμο, ξέβαμμα, αλ-

λαγή χρωμάτων και όλα αυτά για δυο λόγους: να προκαλέσουν την προσοχή του αρσενικού και τη ζήλεια των φιλενάδων τους. Προσοχή όμως· είπαμε· υπάρχουν και εξαιρέσεις.

Και τώρα, αν βαστάει ακόμα η υπερτονή σας θα σας περιγράψω με λίγα λόγια πως κοιμήμασταν. Χειμώνας καιρός και μόλις έγερνε ο ήλιος τρέχαμε τρέχαμε να κουρνιάσουμε μαζί με τις κόττες. Μαζευόμασταν στο στρωτό όπου έκαιγε στο τζάκι καλή φωτιά, πλούσια, παρ' όλο που τα ξύλα φέρνονταν από μακριά. Αυτό για λίγο σύντομα έρχονταν η ώρα του ύπνου. Τα παιδιά του σπιτιού έπεφταν στο στρώμα ντυμένα όπως ήταν· δηλαδή με τη μάλλινη φανέλλα από μέσα, μάλλινο πουκάμισο, μάλλινο γιλέκο και σακκάκι, το μάλλινο πανωφόρι και, για περισσότερη ζέση, έρριχναν από πάνω και τη χοντρή κάπα τους. Από πάνω η μάνα τους σκέπαζε με βαριά σκεπάσματα. Εγώ, σαν ξένος, δεν είχα θέση μέσα στην οικογένεια· αποσυρόμουν λοιπόν στα ιδιαίτερα δωμάτιά μου, όπως οι αρχοντάδες, στον οντά μαθες, που ήταν σωστό ψυγείο, με τον βερριά να κυκλοφορεί στο κατώι ελεύθερα χωρίς να τον εμποδίζουν τα ανύπαρκτα περτοπαράθυρα. Βάλτε και τα παιζούρια που έλειπαν από τον οντά. Τι να σου κρατήσουν τα τζάκια σκέτα. Αυτό ήταν το υπνοδωμάτιό μου. Χρέη κρεβατιού εκτελούσε το πάτωμα, το στρώμα, τα σεντόνια, κουβέρτες, παπλώματα, όλα μαζί περιλαμβάνονταν σ' ένα τετράγωνο τραπέζι με το οποίο με είχε εφοδιάσει η μάνα μου· έστρωνω το μισό και με το περίσσιο σκεπαζόμουν. Κάποιο προβληματάκι είχα με το μαξιλάρι· βέβαια το ταλαγάνι μου, από τραγίσιο μαλλί κι' αυτό, ήταν διαθέσιμο· όμως όταν ακούμπησαν για πρώτη φορά, οι σκληρές τρίχες μπήκαν στο σβέρκο μου, σαν να ήμουν φακίρης (ξέρετε, αυτοί που ξαπλώνουν πάνω σε καρφιά και αναπαύονται. Τη λύση την έδωσε το ντρίλινο σακκάκι μου που μου είχε ράψει ο Θωμά Καρσιάνης στους Ραφταναίους. Το δίπλωνα, λοιπόν, προσεκτικά, το απίθωνα πάνω στο ταλαγάνι και, να, η μαξιλαροθήκη έτοιμη. Τώρα τι υπόλοιπα φορούσα για νυτζάμες; Μα, το γιλέκι μου από ύφασμα πεντεδαίμονα (ρωτήστε τον παππού) και το πουκάμισο από φτηνό πανί (όχι χοντρό δίμητο). Όλα αυτά γίνονταν κάτω από το τρεμουλιάρικο φως μιας λαμπούλας, που έπρεπε γρήγορα να επιστραφεί. Ύστερα ξάπλωνα αναπαυτικά και παραδινόμωνα «εις τας αγκάλας του Μορφέως». Μορφέας ήταν ο Θεός του ύπνου (αν θυμάμαι καλά) για τους αρχαίους ημών. Κοιμήμουν, που λέτε, τον ύπνο του δικαίου, μονορούφι ως την αυγή.

Αναμνήσεις από τον σχολάρχη Παπανικολάου

«Μαζί θα πάμε στο Σκλούπο»! Μόλις είχαμε τελειώσει τις εξετάσεις για το απολυτήριο κι ετοιμαζόμουν να φύγω για το χωριό, όπου, νάσου πάλι αυτός μπροστά μου:

«Πραμαντιώτ' μαζί θα πάμε στο Σκλούπο». Βρε αμάν! Εκεί που νόμιζα πως ξέμπλεξα, επιτέλους απ' αυτόν τονΜπαμπούλα (για το Σχολάρχη μιλάω), νάτος πάλι.

Στην αρχή μούρθε σαν ταμπλάς. 'Υστερα όμως το ξανασκέφτηκα' δε βαριέσαι, είπα με το νου μου· καλύτερα· θα με βγάλ' κι' απ' τα σκ'λιά. Τα σκυλιά ήταν τότε ο μεγάλος εχθρός μου, πολύ τα φοβόμουν· κίελας με είχαν δαγκώσει δυο, ένα μελοκοπιώτικο (ίσως να ήταν κι' από το Φράξο) καθώς πήγαινα σχολειό στους Ραφτιαναίους κι' ένα τ'ς θειάκω τ'ς Σταύρινα εκεί στις Κρανιές, καταμερίς στο χωριό. Δε λύσσαξα όμως τα σκυλιά μάλλον ήταν καθαρά.

Ξεκινήσαμε, που λέτε, μεσημεράκι, με τον κύριο καθηγητή και, δρόμο παίρνομε, δρόμο αφήνομε, νάσου μας εκεί το απόγευματάκι στο χωριό. Πήραμε τον αποπάνω δρόμο, από την Κουσοβίστα και ο' όλη τη διαδρομή δεν αλλάξαμε κουβέντα. Τι να λέγαμε, εξάλλου, ο κυρ Σχολάρχης κι' ο μπόμπρας μαθητής του; Κι' όμως αυτός είχε κάτι στο νου του, όπως θα ήθελε. Μόλις ξεπροβάλαμε εκεί στα μαγαζιά, τι να δω; Κόσμος πολύς, νοματαίοι μαζωμένοι κι' όλο άντρες· οι γυναίκες δεν είχαν καμιά δουλειά εκεί, γι' αυτό που θα γίνονταν. Στο σπίτι αυτές και στις δουλειές. Εμένα μ' έκαψαν τα σημάδια· ετούτος κάτι μαγειρεύει σκέφτηκα. Ξάμωσα να ξεμακρύνω, όμως με παραφύλαγε και, η αυστηρή φωνή του σαν με άρπαξε απ' το σβέρκο: «Πραμαντιώτ' εδώ» και μούδειξε με το χέρι που να σταθώ. Αν μπορούσα ας έκανα κι' αλλοιώς. Σε λίγο τι βλέπω; Όλος εκείνος ο κόσμος άρχισε να μπαίνει στο σχολειό, το παλιό βέβαια. Έμπαιναν ο ένας πίσω απ' τον άλλο, πειθαρχικά και φρόνιμα, σαν μαθητούδια σας λέω. Αυτός, όταν βεβαιώθηκε πως μπήκαν όλοι, προχώρησε, κάνοντάς νύχη να τον ακολουθήσω, χωρίς να στρέψει το κεφάλι του.

Μπήκαμε μέσα και αφού έκλεισε καλά την πόρτα και κουτσοβελεύτηκε στο τελευταίο θρανίο πρόσταξε δυνατά μην τυχόν και δεν ακούσουν όλοι: «Πραμαντιώτ' στον πίνακα. Πάρε κιμωλία, γράψε»!

Ήρθε η ώρα, είπα με το νου μου, να ρεζιλευτούμε κι' αυτός κι' εγώ. Ο κόσμος, σιωπηλός ένα γύρω περίμενε τη... μεγάλη έκπληξη! ούτε ανήλικα δεν ακούονταν· οι περισσότεροι στέκονταν όρθιοι, 'Όσο για το ρεζιλέμα που φοβήθηκα, αυτός είχε το νου του. Να μη σας τα πολυλογώ

μου έβαλε να λύσω ένα προβληματάκι της Αριθμητικής που είχαμε γράψει το πρωί στις εξετάσεις και ήταν σίγουρος ότι το ξέρω. 'Όση ώρα έλυνα το πρόβλημα, αυτός καμάρωνε για το... κατόρθωμά του μαθητή! Κοίταξε από δω κι από κει φουσκωμένος από περηφάνεια! 'Όμως ο κόσμος γύρω δεν έδειξαν να συμμερίζονται, να συμφωνούν με τα αισθήματά του. Παρέμειναν σιωπηλοί και ανέκφραστοι· ήταν σαν να έλεγαν: «Αυτό ήταν;» Και με το δίκιο τους, εδώ που τα λέμε. Περίμεναν κάτι άλλο, κάτι ενδιαφέρον από το στόμα του κυρ' Σχολάρχης. Είχαν δίκιο, αλλά κι' αυτός είχε δίκιο, γιατί είχε αυτό το μικρό, το αθώο κουσούρι, να δείχνει τη δουλειά του μέσω του μαθητή. Σε τούτη την περίπτωση λίγο αδέξια. Χαλάλι του όμως, γιατί ήταν εργατικός, δούλευε, όπως το ξανάγραψα, από νύχτα σενύχτα, χωρίς καμιά επίβλεψη ή ξεχωριστή απολαβή, έτσι από μεράκι κι' ευσυνειδησία. Φίλοτιμος, ενθουσιώδης και πείσματάρης, ήθελε να βάλη τα γράμματα στο κεφάλι του μαθητή, έστω και δια της βίας, χρησιμοποιώντας και τα γνωστά, λίαν αποτελεσματικά μέσα: τη βέργα, τον φοβερό χάρακα και τις... ανάποδες. Έφτανε και στο σημείο να πηγαίνει κρυφά στα σπία των μαθητών να δει αν μελετούν.

Αφού τελείωσα γρήγορα γρήγορα με το πρόβλημα, εδέχθη να παραγγείλει ν' ανοίξει η πόρτα. 'Όρα ήταν· Τόσοι άνθρωποι, καλοκαιριάτικα κλεισμένοι σ'ένα στενό χώρο κόντευαν να πουμπωθούν. Βγήκαν πάλι ένας ένας σιωπηλοί και πειθαρχικοί όπως είχαν μπει. Τελευταίος βγήκε και η αφεντιά του χωρίς να γυρίσει να με κοιτάξει. Κατάλαβα ότι η ώρα της ελευθερίας έφτασε. 'Αφησα την κιμωλία και το λαγοπόδαρο κι' έτρεξα προς την πόρτα, τη δρασκελίστα, κατέβηκα ένα δυο σκαλιά (θυμάστε οι παλιότεροι τη σκάλα που ήταν δεξιά, κολλητή στον τοίχο με 7 ή 8 σκαλοπάτια) κι' ύστερα, απ' τη βιασύνη μου, στράφηκα αριστερά, πήδησα στο χώμα, με κίνδυνο να τσακίσω κάνα ποδάρι κι' έγινα άφαντος.

Ανάμεσα στο ακροατήριο, ας το πούμε έτσι, ήταν και ο παπαγιώργης (δεν είχε χειροτονηθεί ακόμα). Σε συζήτηση, ύστερα από μέρες, για το Σχολάρχη είπε: «Αυτός ο άνθρωπος ή σοφός ή ζουρλός θα καταντήσει!» Δεν έπεφτε και πολύ έξω. Ο κυρ καθηγητής μας ήταν λίγο κι' απ' τα δυο!

Το βραδάκι οι επίσημοι του χωριού, ο παπαγιώργης, ο Κώστας ο αδερφός του κανα δυο άλλοι τον συνόδευσαν, τον ξενάγησαν το λένε τώρα, στην Αλαταριά, δεν είχαν και πουθενά αλλού να τον πάνε. 'Όταν έφτασαν στην πουριά απ' το σπίτι μου με είδε που καθόμουν μπροστά στην πόρτα με τον πατέρα μου. Έμνηξε μια φωνή: «σπίτιου!» Και καλά αυτό είναι το πατρικό σου, και προσπέρασε. Με την άδειά σας να σας εξηγήσω τι ήταν η πουριά: ήταν, λοιπόν το άνοιγμα στον ετοιμόρροπο μανιτρότοιχο γύρω απ' το σπίτι για να περνάμε, άνθρωποι και ζωντανά,

Στη θέση της προορίζονταν να μπει η αυλόπορτα, που όμως δεν έγινε ποτέ. Στη θέση αυτής έμπαινε κάπου κάπου μια άθλια λισιά φτιαγμένη από κλαριά, ίσια για να εμποδίζει τα πρόβατα, να βγουν, όταν με τις μεγάλες ζέστες η μάνα μου δεν τα έκλεινε στο μαντρί και κοιμούνταν στ' αλώνι.

Την μέρα ο Σκολάρχης έφυγε, χωρίς, βέβαια, να τον δω. Τι τον ήθελα κιόλα; Τον ξανάδα από τότε μια φορά, ύστερα από κοντά 25 χρόνια. Εκεί στη «βόλτα» στην απάνω πλατεία στα Γιαννινα. Ο γιατός ο Τόλης μας σύστησε: ο κύριος τάδε, ο κύριος τάδε. Αδύνατον, είπα με το νου μου. Αυτό το κοντό, κοντότερο από μένα, ανθρωπάκι είναι ό,τι απόμεινε απ' εκείνον τον παλιό γίγαντα των παιδικών ματιών μου; Αυτό λαγάρισε να βγει δώθε, απ' εκείνον τον Αϊ - Γιώργη που πάταγε κι' έτρεμε η γη, ενώ η χαίτη του ανέμιζε στον αέρα; Να σας πω, ότι τότε περπάταγε πάντα ξεσκουφωτός, με το καπέλλο στο χέρι, όταν τούτο για τους καθώς πρέπει θεωρούνταν αναξιοπρέπεια! Αυτός ήταν. Τι μας κάνει ο χρόνος στο πέραςμά του, αυτός που δαμάζει τα πάντα όπως έλεγαν οι αρχαίοι, «ο πιο ακτύπητος εχθρός» όπως λέει και το τραγουδάκι.

Αλλάξαμε λίγες τυπικές φράσεις και χωρίσαμεν. Δεν τον ματαείδα. Ύστερα από λίγα χρόνια έμαθα πως εγκατέλειψε τον μάταιον κόσμο μας.

Μακάρι να μην ξεχαστεί ποτέ. Σε μένα θα διατηρηθεί ζωνχή η ανάμνησή του, όσο ζω.

Χριστόδουλος Κ. Πραμαντιώτης

ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

1. Στις 23 Δεκεμβρίου 1990 πραγματοποιήθηκε στα Γραφεία του Συλλόγου η Γενική Συνέλευση των μελών της ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ που είχε θέματα την κατάρτιση του προϋπολογισμού για την χρονιά 1991 και διάφορα άλλα θέματα.

Ο προϋπολογισμός για την χρονιά 1991 που εγκρίθηκε ομόφωνα είναι ο κατωτέρω:

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΕΣΟΔΑ

Υπόλοιπο Ταμείου 31)12)90	Δρχ. 295.849
Από συνδρομές μελών και εγγραφές νέων	» 100.000
Από εισφορές μελών και τρίτων για τα Γραφεία	» 464.151
Από δωρεές μελών και τρίτων	» 700.000
Από εκδηλώσεις και λαχειοφόρους	» 300.000
Από συνδρομές του περιοδικού ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ	» 50.000
Από τόκους καταθέσεων	» 40.000
Από κληροδότημα ΤΟΛΗ	» 50.000
Σύνολο προβλεπομένων εσόδων	» 2000.000

ΠΡΟ-ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1991

ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΑ ΕΞΟΔΑ

Γενικά έξοδα λειτουργίας γραφείων	Δρχ. 75.000
Κοινωνική έργα στο χωριό	» 700.000
Ενίσχυση και βοηθήματα απόρων	» 40.000
Εκδοση περιοδικού ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ	» 50.000
Βράβευση μαθητών — Φοιτητών 1991	» 50.000
Επιστροφή προσωρινών μετρημάτων Γραφείων	» 500.000
Απρόβλεπτα έξοδα και υπόλοιπο ταμείου	» 585.000
Σύνολο προβλεπομένων εξόδων	2000.000

Απεφασίστηκαν επίσης ομόφωνα τα παρακάτω:

- Να προωθηθούν τα προγραμματισθέντα έργα στο χωριό
- Να οργανωθεί ο ετήσιος χορός της ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ
- Να οργανωθεί μια εκδρομή μέσα στην χρονιά 1991 στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό.

2. Στις 3 Φεβρουαρίου 1991 πραγματοποιήθηκε νέα Γενική Συνέλευση της ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ στα Γραφεία του Συλλόγου που είχε θέματα τον Απολογισμό — Ισολογισμό της χρονιάς 1990 και εγκρίθηκε ομόφωνα έχει ως κατωτέρω:

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ — ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ 1990

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ ΕΣΟΔΑ

Υπόλοιπο Ταμείου 1)1)1990	Δρχ. 510.030
---------------------------	--------------

Από συνδρομές μελών	»	65.000
Από εισφορές μελών για τα γραφεία	»	303.500
Από δωρεές μελών και τρίτων	»	1039.500
Από συνδρομές περιοδικού ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ	»	29.500
Από κληροδότημα ΤΟΛΗ	»	70.000
Από τόκους καταθέσεων	»	63.319
Από έσοδα εκδήλωσης ετήσιου χορού	»	335.000
Σύνολο πραγματοποιηθέντων Εσόδων	»	2415.849

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΕΝΤΑ ΕΞΟΔΑ

Ολοκλήρωση παραδοσιακής βρύσης στο χωριό	Δρχ.	550.000
Βράβευση Μαθητών — Φοιτητών 1990	»	70.000
Επιστροφή μέρους δανείου Γραφείων	»	300.000
Εξόφλησης τηλεόρασης Γραφείων	»	40.000
Συμμετοχή στην κατασκευή της Στέγης της Εκκλησίας	»	840.000
Συνέχιση εργασιών υπογείου νέου Κοιμητηρίου	»	100.000
Μέρος εργασιών διαμόρφωσης χώρου παλαιού Κοιμητηρίου	»	100.000
Κατάθεση στεφανιών σε εκδήλωση	»	5.000
Για την έκδοση περιοδικού ΚΑΘΡΕΦΤΗΣ	»	50.000
Για αγορά άμφια και έξοδα παππά του χωριού	»	90.000
Σύνολο πραγματοποιηθέντων εξόδων	»	2120.000
Υπόλοιπο Ταμείου 31/12/1990	Δρχ.	295.849

Επίσης αποφασίστηκαν ομόφωνα τα κατωτέρω:

Αύξηση της ετήσιας συνδρομής των μελών σε 3000 δρχ.

Να επισημειωθούν τα εκτελούμενα Κοινωνικά έργα στο χωριό.

3. Στις 3 Φεβρουαρίου 1991 πραγματοποιήθηκε ο ετήσιος χορός της ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΑΣ στην Αθήνα στο ΚΕΝΤΡΟ «ΚΟΣΜΙΚΗ ΑΥΛΗ» στο ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ.

Παραυρέθηκαν πολλοί χωριανοί και φίλοι προσκαλεσμένοι. Το Κέντρο είχε γεμίσει, όλοι χόρευαν και τραγούδησαν επίσης κόπηκε και η πρωτοχρονιάτικη πίττα του Συλλόγου που το τυχερό νόμισμα έπεσε σε φίλο προσκαλεσμένο. Επίσης δόθηκαν τα χρηματικά βραβεία του Κληροδοτήματος ΤΟΛΗ στους κατωτέρω:

Δήμου Αθανάσιος του Γεωργ. Ηλεκτρολογίας ΤΕΙ Κρήτης	Δρχ.	10.000
Νούτσου Κων)να του Δημ. Νοσηλευτική ΤΕΙ Αθηνών	»	10.000
Νίκου Κων)να του Νικολάου Λύκειο	»	5.000
Μαρίνης Παναγ. του Ιωάν. Λύκειο (γιος Πολ Νικολάου)	»	5.000
Εξάρχου Ζωή του Χρήστου Λύκειο	»	5.000
Εξάρχου Κων)νος του Χρήστου Λύκειο	»	5.000
Σύνολο	»	40.000

Ο χορός είχε μεγάλη επιτυχία και από οικονομικής πλευράς αφού συγκεντρώθηκαν καθαρά δρχ. 529.000 δρχ.

1. Συνεχίζεται το έργο της κατεδάφισης του παλιού Κοιμητηρίου του χωριού και η αξιοποίηση του χώρου αυτού. Το έργο κατασκευάζεται με δωρεές των Χριστοδούλου Πραμαντιώτη Στρατηγού και του Χρήστου Δημαρθ. Αλεξίου.

2. Με δωρεά κατασκευάστηκε ο νέος Επιτάφιος της Εκκλησίας του χωριού μας. Η τελετή του Επιταφίου την Μεγάλη Παρασκευή έγινε με τον νέο Επιτάφιο. Ο Επιτάφιος συνολικής αξίας 296.000 δρχ. έγινε με δωρεά των κατωτέρω:

Χριστόδουλος Πραμαντιώτης Στρατηγός	Δρχ.	74.000
Χρήστος Δημαρθ. Αλεξίου	»	74.000
Κων)νος Δημ. Τόλης	»	74.000
Νικόλαος Δημ. Τόλης	»	74.000

Παλιά φωτογραφία χωριανών μας μπροστά από το μαγαζί του Γιώργου Πάνου. Διακρίνονται από αριστερά: Κώστας Νούτσος, Γ. Πραμαντιώτης, Γ. Πάνος, Μήτσος Πραμαντιώτης, Χαρ. Μπαλωμένος, Χρ. Ξεκάρφωτος (Κίτσοβασίλης), Γεωργ. Γιωτάκης και Πάνος Βλάχας (ο μόνος που ζει σήμερα)

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ

1) Με απόφαση του Υπουργείου Εσωτερικών εγκρίθηκε έκτακτη επιχορήγηση ποσού 1.000.000 δρχ. που θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή τοίχου αντιστήριξης στο Πνευματικό Κέντρο μέχρι την πλατεία και διαμόρφωση χώρου.

2) Με απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου Ν. Ιωαννίνων εγκρίθηκε έκτακτη επιχορήγηση στην Κοινότητά μας ποσού 300.000 δρχ. από το Πρόγραμμα Αρωγής Ατόρων Κοινοτήτων που θα χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή του τοίχου αντιστήριξης στο Πνευματικό Κέντρο.

Με απόφαση του Δ.Σ. του Νομαρχιακού Ταμείου Ιωαννίνων εγκρίθηκε επιχορήγηση με ποσό δρχ. 691.000 βάσει του πληθυσμού της απογραφής 1981. Η πίστωση θα χρησιμοποιηθεί για την ύδρευση — στην ενίσχυση εξωτερικού υδραγωγείου.

4) Με την αριθμό 33)1990 απόφαση του Κ. Σ. η κατασκευή της δεξαμενής για την ενίσχυση του υδραγωγείου έχει ανατεθεί στον Κων-νο Δ. Γκάννα.

5) Στις 17)3)1991 έγινε η απογραφή του πληθυσμού και οικοδομών από την ΕΣΥΕ. Στην Κοινότητά μας απογράφηκαν 146 άτομα και 136 κατοικίες.

6) Στις 26)5)1991 έγινε η ετήσια λογοδοσία του Προέδρου της Κοινότητας στην οποία ο Πρόεδρος εξέθεσε τα προβλήματα του χωριού, ανέπτυξε απόψεις για την πρόοδο των εργασιών στο δρόμο Αμπελοχώρι — Γιάννενα και μίλησε για την λειτουργία του Πνευματικού Κέντρου.

Για τη λειτουργία της αίθουσας πολλαπλής χρήσης συγκροτήθηκε σε σώμα η Κοινοτική επιχείρηση με πρόεδρο, τον πρόεδρο της Κοινότητας, 2) Αντιπρόεδρο τον Αντιπρόεδρο της Κοινότητας, 3) Τον Κοινοτικό Σύμβουλο Κων)νο Νότη, 4) Τον Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου και 5) τον δημότη Κων)νο Δήμο.

7) Εκμισθώθηκε η αίθουσα πολλαπλής χρήσης του Πνευματικού Κέντρου στην Ευαγγελία Λάμπρου με τους όρους της διακήρυξης του προέδρου με μίσθωμα 100.000 ετησίως. Υπογράφηκε από τον πρόεδρο της Κοινοτικής Επιχείρησης συμφωνητικό με τον μισθωτή.

8) Στο χωριό μας γίνονται νέες τηλεφωνικές συνδέσεις που ανέρχονται σε 31 — από τις οποίες 21 καλύπτονται από μόνιμους κατοίκους — 9 από μη μόνιμους και 1 από την Κοινοτική Επιχείρηση, βάσει των αιτήσεων που υποβλήθηκαν στον ΟΤΕ.

Ο προϊστάμενος του ΟΤΕ Πραμάντων μας πληροφόρησε ότι θα γίνουν ακόμη άλλες 12 νέες τηλεφωνικές συνδέσεις. Για τη λειτουργία

αυτών ο ΟΤΕ έχει υποβληθεί σε χώρο του πνευματικού κέντρου συγκεντρωτή γραμμών και γεννήτρια παροχής ρεύματος για περίπτωση διακοπής της ΔΕΗ.

Το Κοινοτικό συμβούλιο με πρωτοβουλία του ανέλαβε την εκτέλεση του πνευματικού κέντρου το έτος 1989. Το κόστος του έφτασε τα 17.508.505 όπως φαίνεται στον πίνακα.

Η πραγματική του αξία ανήλθε στο ποσό των 26.405γ454. Όπως φαίνεται η Κοινότητα έπρεπε να πληρώσει 6.882.454 δραχ.

1. Κατεδάφιση κυρίου - μεταφ. εκσκαφών - Μπαζ. υπογείου	310.000
2. Υλικά σκυροδεμάτων	148.150
3. Υλικά επιχρησμάτων (άρμος)	25.000
4. Μεταφορές υλικού (σκυροδ. και επιχρησμάτων)	400.000
5. Μαστόροι για σκυροδέματα (ισόγειο - υπόγειο)	1.187.642
6. Μαστέρροι για επιχρήματα	503.230
7. Ημερομίσθια (καλάνες συναζ., σκάλα, βόθρος κλπ)	1120.000
8. Χρωματισμοί (ελαιοχρωματίζται)	700.000
9. Ηλεκτρολογικά (ηλεκτρολόγος)	680.000
10. Υδραυλικά (υδραυλικός — υλικά)	430.179
11. Κουφώματα (ξύλινα)	382.600
12. Μάρμαρα (αγορά — τοποθέτηση)	940.199
13. Κουφώματα (αλουμίνια)	600.000
14. Τζάμια	271.000
15. Τούβλα (αγορά)	371.572
16. Μεταφορά τούβλων	75.000
17. Χτίσιμο τούβλων	320.000
18. Επιπλα Παπαναστασίου 1476.000 — 40.000 (σύλλογος)	1336.000
19. Νάσης Ψυγείο — Ψησταριά	435.000
20. Τάτης Τηλεόραση 318.000 — 50.000 (σύλλογος)	268.000
21. Σιόντης φελιζόλ	146.960
22. Ράφια στο μαγαζί	173.760
23. Κατασκευή στέγης — βεράντες	490.000
24. Ευλεία στέγης Δήμου	236.706
25. Ευλεία (Νταβάνια — Βεράντες) Τσινάβος	358.146
26. Ενοίκια	107.000
27. Κιγκλιδώματα	130.000
28. Υδροροές	157.180
29. Σίδερα Εργατικά	1.059.679
30. Οικόπεδο	300.000
31. Τοιμήντα αγορά	675.965

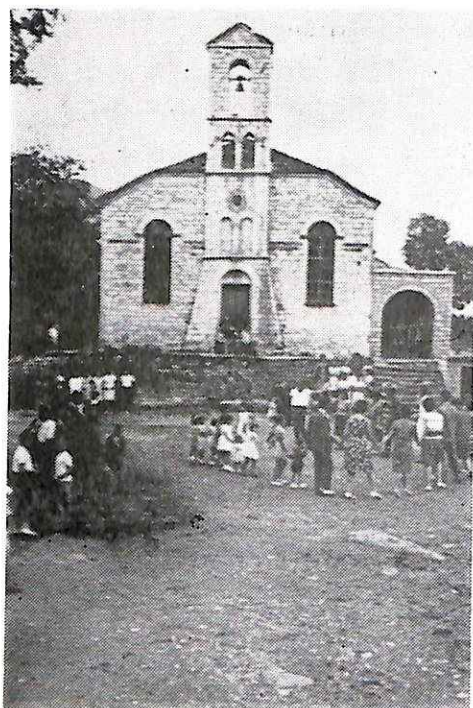
32. Μεταφορές (τσιμέντων, Επιπλ., μαρμ., ασβέστες, αμμοκον.	430000
33. Ασβέστες — αμμοκονίες	129.000
34. Κρατήσεις Λογαριασμών	654 443
36. Διάφορα έξοδ. εγγυητ. φόρων Ν. Σιώτο	260 000
37. Κεραμύδια Στέγης Βεράντες	210 000
38. Ταξιά με επιβλέποντα - επιτηρές	39 500
39. Διάφορες αποδείξεις	194.021

17.508.695

ΔΑΝΕΙΟ 5.000.000 — ΦΠΑ 817815 = 4.182.185
επιχορήγηση 14523.000 — ΦΠΑ 1187.200 = 13335.800
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ 17517.985 ΕΞΟΔΑ 17508695

ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Για το σκέπασμα της εκκλησίας οι Δημήτριος και Κώστας Δημ. Τόλης πρόσφεραν 50.000 δρχ.

Παλιά φωτογραφία της εκκλησίας πριν γίνει η σκαλυνάδα και πριν τοποθετηθεί στο κομπανario το ρολόι. Στην πλατεία που δεν έχει ακόμη πλακοστρωθεί (γι' αυτό τη λέγαμε και χωραφιά) έχει ξεκινήσει ο χορός. Αριστερά διακρίνονται οι οργανοπαίχτες

ειδήσεις - σχόλια

Αντιπροσωπεία του Δ.Σ. του Συλλόγου επισκέφθηκε τον Διοικητή του Αστυν. τμήματος Κατοικίας, στον οποίο μετέφερε τις ανησυχίες των χωριανών και ιδίως των ερασιτεχνών ψαράδων, για το παράνομο ψάρεμα που γίνεται στα ποτάμια της περιοχής μας.

Ο Διοικητής έδειξε κατανόηση και υποσχέθηκε πως θα ενεργήσει αφού το θέμα όπως δηλώθηκε απασχολεί σοβαρά και την αστυνομία.

Ήδη, όπως μάθαμε, αυτοκίνητο της αστυνομίας βρέθηκε στη γέφυρα της Πολιτσάς και αστυνομικοί έκαναν έρευνες σε διερχόμενα αυτο-τε.

Πετυχημένη ήταν και φέτος η πορεία της ποδοσφαιρικής ομάδας μας, στη Β ερασιτεχνική κατηγορία, παρά τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν. Συγχαρητήρια σ' όλα τα παιδιά «ιδίως τα Σκλουπιώτικα» καθώς και στον πρόεδρο της ομάδας Λευτέρη Έξαρχο για τις προσπάθειες που έκαναν. **ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΜΑΔΑ:** Ο Γιάννης Παπαχρήστου πρόσφερε το ποσό των 20.000 δρχ.

Το ακύσαμε από τον Μήτσο Τζουβάρα πρόσφατα στο μαγαζί του στο χωριό. Πέρυσι το καλοκαίρι συνάντησε τον Βασίλη Τόλη μαζί με κάποιον άλλον κοντρό σε κάποια ράχη του χωριού κάνοντας πορεία για να ρίξουν τα κιλά τους. Αφού τους καλημέρησε τους είπε:

—Τι παιδεύετε και κοσιεύετε από ράχη σε ράχη για να αδυνατίσετε. Λάτε μουσαφίρηδες στο σπίτι μου για είκοσι μέρες και θα γίνετε σαν στέκες από μπαλιάρδο. Δεν ξέρουμε αν είναι αλήθεια (Μούσης είναι αυτός) αλλά είναι καλό.

Κατάστημα με είδη εξοχής κυνηγιού και ψαρέματος άνοιξε ο χωριανός μας Νίκος Γ. Γέροντας στα Γιάννενα κοντά στο Τζαμί της Καλούτσιανης. Του ευχόμαστε καλές δουλειές.

Δικηγορικό γραφείο διατηρεί από φέτος η Ζωή σύζ. Χρ. Σιώτου στην οδό Δωδώνης 2 στα Γιάννενα. Της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία (δηλαδή καλές δουλειές).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Γάμοι

Η Τζένη Αλκ. Εξάρχου με τον Κώστα Νασιέ από Βαπτιστή
Ο Κώστας Δημ. Έξαρχος με την Φρόσω Παπαδεπούλου από Άσπτοκα-
ριά Ζαγορίου.

Ο Απόστολος Στ. Πατισούρας με την Φλωρέτα Τζούρη από Βόρειο
Ηπειρο.

Η Αναστασία Κ. Τόλη με τον Ευάγγελο Αθανασίου από Γιάννενα

Ο Κώστας Β. Πάνος με την Ντίνα Ζαρζιάννη από τον Αμπελώνα Λάρι-
σας (στο προηγ. τεύχος γραφτηκε λανθασμένα)

Γεννήσεις

Ο Γιώργος Ν. Πραμαντιώτης απέκτησε κορίτσι

Η Ελένη Κ. Σιώτου απέκτησε κορίτσι

Η Ευαγγελή Β. Δήμου απέκτησε κορίτσι

Η Αγνή Γ. Γέροντα απέκτησε κορίτσι

Ο Σωτήρης Δ. Τζουβάρας απέκτησε αγόρι

Ο Ανδρέας Κ. Πάνου απέκτησε αγόρι

Η Θάλεια Γ. Τσιώνη απέκτησε αγόρι.

Θάνατοι

Η Σοφία Δημ. Τόλη πέθανε στις 22 - 12 - 1990 σε ηλικία 83 χρόνων και
τάφηκε στα Γιάννενα.

Η Βασιλική Γρ. Πάνου πέθανε στις 1 - 1 - 1991 σε ηλικία 88 χρόνων
και τάφηκε στην Ανατολή Ιωαννίνων.

Η Αικατερίνη Αλεξίου πέθανε στις 27 - 1 - 1991 σε ηλικία 77 χρόνων
στα Γιάννενα και τάφηκε στο χωριό.

Η Αλεξάνδρα Κ. Σιώτου πέθανε στις 15 - 5 - 1991 σε ηλικία 91 χρόνων
και τάφηκε στο χωριό.

Ο Δημήτριος Κ. Αλεξίου πέθανε στις 25.2.1991 σε ηλικία 97 χρόνων στην
Αρτα και τάφηκε στην Αρτα.

Η Φώτω Τζουβάρα πέθανε στις 31)3)91 σε ηλικία 85 χρόνων και τάφηκε
στο χωριό.

Ο Ιωάννης Ν. Νικολάου πέθανε στις 13 - 6 - 91 στην Αθήνα σε ηλικία
69 χρόνων και τάφηκε στην Αθήνα.

Διάφορα

Ο Κώστας Δημ. Ξεκάρφωτος άλλαξε το επώνυμο σε Δημητρίου

Ο Κώστας Αλεξ. Ξεκάρφωτος άλλαξε το επώνυμο σε Δημητρίου.

Η Αφροδίτη Κ. Νότη πήρε το πτυχίο της Φιλοσοφικής.

Η Κατερίνα Κ. Τριάντου πήρε το πτυχίο της Ιατρικής. Ήδη ορκί-
στηκε γιατρός και υπηρετεί σε αγροτικό Ιατρείο του Νομού Αχαΐας.

